Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэдэ гарана | № 204 (14224) | 1973 оной августын 30, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ХАМТЫН ХЭРЭГ —ХАМАГАЙ ТҮРҮҮНДЭ!

Коммунизм байгуулга — оломиллион совет хүнүүдэй хамтын хэрэг. Энэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха гээшэ эрхэтэн бүхэнэй нангин уялга. Энэ уялгаяа дүүргэжэ, ажалаараа ажалай, политическэ эдэбхи үүсхэлэй үльгэр жэшээ бодоо харуулжа байдаг юм. Мүнөөшье юһэдэхи табан жэлэй түсэбые, тэрэнэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэхын түлөө үргэн далайсатай социалис мүрысөөн орон доторнай дэлгэрэнхэй. Тэрэнэй аша үрэнь бүгэдэндэ мэдээжэ: ажалай урагшатай, хэрэгнай бүтэсэтэй, байдалнай һайжаржа ха юм.

«Хамтын хэрэг — хамагай түрүүндэ! Энэ уряа совет хүнүүдэй гүн сэдьхэлэйнь эрилтэ, шэнжэ шанарынь болонхой. Тиихэшье ёһотой. Юуб гэхэдэ, ниитын зөөри, ниитын ажал, манай бүхы социалис байгуулалта иимэ шэнжэ шанар хүнүүдтэ гүнзэгыгөөр нэбтэрүүлнэ. Коммунис партимнай иимэ үзэл бодолтойгоор ажалшадые хүмүүжүүлнэ.

Зэдын суута хонишодой нэгэн нүхэр Г. Рабдаев иигэжэ хэлэдэг:

— Би өөрынгөө, гэр бүлынгөө хуби заяае гүрэн түрынгөө, бүхы оронойнгоо хуби заяатай холбодогби. Манай советороной баян дэлгэр байхада, бидэнэрэй, тэрэнэй гэшүүтэн бүхэнэй байдал һайн, баян байдаг ха юм. Би үдэрынгөө өөрынгөө байдалаар гэршэлхэ байнам.

Иимэ мэдэрэл түгэс хүнэй һайнаар, оролдосотойгоор ажалладагынь ойлгосотой ааб даа. Нүхэр Рабдаев 11 үхибүүтэй. Тиимэһээ хубиингаа талые тэрэ харадаггүй гэжэ хэлэжэ болохогүй. Үхибүүдээ хүл дээрэнь гаргаха хүсэн, зөөри, анхарал хэрэгтэй. Тиихын тула хүдэлхэ хэрэгтэй. Гэбэшье хамтын ажалһаа, тэрээндэ хэһэн өөрымни нэмэриһээ хубиимни хэрэг дулдыдаха гэжэ тэрэ ойлгодог, тиигэжэ хубита нэмэриеэ ехэл болгохо гэжэ оролдожо ябадаг.

Мүнөө тэжээл бэлэдхэлгэ ябажа байна. Энээнһээ ниитын мал ажалые саашадань хүгжөөлгэ сэхэ дулдыдаха байна. Тиин республикымнай колхоз, совхоз бүхэндэ бүхы хүнүүд ехэ багагүй үбһэндэ гарана. Сэлэнгын Тельманай нэрэмжэтэ колхоздо үндэр наһатай Дашанима Ринчинович Аюшеевые хэншье баалаагүй, харин өөрөө, өөрын дурааараа үбһэшэдэй звеное даана, ашанарынь бухал зэргэдэ. Иимэ жэшээнүүд олон.

Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой механизаторнууд республикынгаа бүхы механизаторнуудта хандаха зуураа, иигэжэ бэшэнэ:

— Таряа хуряалга хадаа манай нэрэ хүндын хэрэг, манай патриотическа уялга гээшэ.

Эдэ үгэнүүд хооһон шашалдаан бэшэ, харин урдань нэгэнэ бэшэ ажал хэрэгээр баталагдаһан, ажалай амта хүсөөр таниһан хүнүүдэй гүн сэдьхэлһээ гараһан үгэнүүд ха. Ажалша хүн хооһон үгэдэ дурагүй ха юм.

Минии хубиин хэрэг бүхы гүрэнэй, бүхы ороной хэрэгтэй таһаршагүй холбоотой, тэрэнэй амжалтаһаа дулдыдаг, тиимэһээ общественэй үмэнэхн уялга болон харюусалгаа нэрэдэ хүрэмөөр ажаллаха шухала гэжэ манай ажалшадай гүнзэгыгөөр ойлгодог байһанай гэршэ эдэ үгэнүүд, үйлэ хэрэгүүд болоно.

Олонинтэ зоной иимэ мэдэрэл, ниитын ажалда тэдэнэй иимэ сэхээр хандаса болбол социалис үйлэдбэриин, соёл культурын урагшаа дабшалтые, манай бүхы талын хүгжэлтые хангана. Тиимэһээ ажалдаа хайхарамжагүйгөөр, ниитын зөөридэ гамгүйгөөр хандалга, ажалай журам эбдэжэ хара амяа хараха, «хамаг юумэн намһаа саагуур» гэһэн бодолдо абтаха гэхэ мэтэ хуушан сагай үлэгдэлнүүд манай хүнүүд эбсэшэгүй байдаг юм. Совет эрхэтэн өөрын эрхэеэ хүсэд дүүрэнээр эдлэхэ зуураа, өөрынгөө уялга мүн лэ хүсэдөөр дүүргэхэ ёһотой. Совет гүрэн эрхэтэн бүхэндөө үргэн ехэ эрхэ олгоо, баян дэлгэр ажабайдалай эрхэ байдал байгуулаа. Энээниинь харюулха уялгаяа хүн бүхэн гүнзэгыгөөр мэдэрхэ ушартай. Манай ороной бүхы баялиг, манай ажаһуудалые улам улам һайжаруулжа байдаг бүхы юумэн ажалша хүнүүдэй алтан гараар бүтээгдэдэг. Энээндэ хубитаяа оруулха гээшэ хүн бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг.

Шэнэ хүниие, совет патриотизмын, интернационализмын үзэл бодолтой хүниие хүмүүжүүлгэ — коммунис байгуулалтын шухала зорилгонуудай нэгэн. Энэ талаар партийна организацинууд саашадаашье ехэ юумэ хэжэ бүтээхэ уялгатай.

Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэрииe бүри үргэн дэлисэтэй, нүлөө ехэтэй болгохоһоо гадна, олон янзын онол аргатай болгохо шухала. Эндэ илангаяа ажалай коллективэй хүсэ болон нүлөөе шадамараар хэрэглэхэ хэрэгтэй. Имагтал журам ехэтэй ажалай коллективэй дунда хүн эрхэ болон уялгаяа түргөөр ойлгодог, мэдэрдэг, ниитын гурим журамые һайнаар сахиха гэжэ оролдодог ба тиимээр хүмүүжэдэг байха юм.

Казахай ССР-тэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулха үедөө нүхэр Л. И. Брежнев Октябриин 100 жэлэй ойн угтаха үетэн тухай хэлэхэ зуураа, бидэ бүгэдэнэй хэжэ байһан юумэн тэдээндэ түүхэ болохо, манай ерээдүйн үетэнэй үмэнэ һэшхэлэймнай сэбэр сэхэ байхын тула даажа абаһан уялгаяа дүүргэһэнээ мэдэрхын тула һайнаар хүдэлөө гэжэ уряалаа һэн. Эдэ үгэнүүд хүдэлмэрисэн, колхозник, интеллигенци бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ хүрэнхэй, ажалай габьяада зоригжуулна.

Энэ уряалдань харюу болгон, республикымнай ажалшад түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Мүрысөөндэ шалгараһан түрүүшүүл олошорно. Түрүүшүүлэй габьяата ажалай үльгэр жэшээ олонинтэ ажалшадай туйлалта болжо, хамтын амжалта, илалта асарна. Энэл даа «Хамтын хэрэг — хамагай түрүүндэ!» гэһэн ойлгомжын удха шанар.

ҮБҺЭ, ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ ШИИДХЭХЫ ҮЕДӨӨ ОРОО

АЖАЛАЙ ЭРШЫЕ УЛАМ ХУРДАДХАЯ

ХҮСЭД ХҮРЭХӨӨР БЭЛЭДХЭХЭНЬ

Аймаг соогоо эгээл томо XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз ерэхэ үбэлжэлгэдэ саг болзор соонь бэлдэжэ, малаа үбһэ тэжээлээр хангаха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула хамаг хүсэеэ гаргажа байна. Тус колхоз энэ жэл 3376 гектар сабшалан дээрэһээ 29 мянга шахуу центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй юм. Энээнһээ гадна 5000 центнер сенаж дараха, 460 центнер үбһэнэй гурил татаха гэжэ хараалһан байна. Колхозой гурбан отделенидэ 6400 тонно силос дарагдаха юм.

Июлиин 10-һаа эхилжэ малай тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри хаа хаанагүй эхилһэн байгаа. Илангаяа Хуртагын 2-дохи отделени (эрхилэгшэнь нүхэр С. Шойдоков) колхоз, аймаг соогоо хамагһаа эмхитэйгээр энэ хүдэлмэриие эхилээ һэн. Тиимэһээ тус отделениин звенонууд мүнөөшье түрүү зэргэдэ ябана. Жэшээнь, хэдэн жэлэй туршада бригадираар ажаллаһан, КПСС-эй гэшүүн Дансаран Банзаракцаевич Цыбиковэй 5 хүнһөө бүридэһэн звено һүүлшын арбан хоногто хүн бүхэндөө 50 центнер үбһэ бэлэдхэжэ, социалис мүрысөөнэй дүнгөөр түрүү һуурида гараа гэжэ колхозой партком, профком баталһан байна.

Удаа тээнь пенсионер, КПСС-эй гэшүүн Будажап Соктоевичой звено 10 хоногто хүн бүхэндэ 37 центнер үбһэ бэлэдхэжэ гараа. Эдэ звенонууд бүхы сабшалангаа гардаар сабсажа, тон һайн шанартай үбһэ абаа гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Колхозой 1-дэхи отделениин Шабартын звено мориин косилка, гар хажуураар сабшахадаа, мүн лэ ехэ бүтээсэтэй байгаа. Эдэ звеногойхид 10 хоногто хүн бүхэндөө 51 центнер үбһэ бэлдэһэн байха юм.

Колхозой парткомой секретарь Д. Р. Цыренжапов, агроном В. Ц. Санжиев гэгшэд арбан хоногой мүрысөөнэй дүн гаргахадаа, үбһэнэй шанар, ажалай бүтээсэдэ гол анхаралаа хандуулһан байна.

Колхоз дотор бүдүүн тэжээл бэлэдхэхын хажуугаар шэмэтэ тэжээл — силос, сенаж дарагдана. Хэрбээ энэ жэлдэ 5 мянган центнер сенаж дараха түсэбтэй байһан һаа, августын 15-да 6.060 центнер бэлдэгдээд байгаа. Зургаа мянга шахуу тонно силос дараха түсэбөө холо үлүүлхэ янзатай. Энэ ажалые һаядаа эхилбэшье, 2 мянга гаран тонно силос дараад, энэ хүдэлмэриие ехэ шамдуугаар хэжэ байна.

Силос даралга дээрэ 2-дохи отделениин комбайнернууд Даша Бадмаев, Владимир Намдаков гэгшэд һайнаар хүдэлнэд. Мүн 1-дэхи отделениин комбайнернууд Алексей Жаркой, Николай Попов гэгшэд хуртагынхидһаа хожомдохогүй гэжэ оролдонод. Жолоошод Нимбу Дареев, Эрдэни Жабуев, Михаил Яньков гэгшэд һаадгүйгөөр хүдэлнэ. Тракторист Владимир Бадмаев силос даран нягтаруулга дээрэ үсэд һайнаар хүдэлнэ.

Тус колхозой механизаторнууд энэ жэл хамтынгаа малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ хүсэлтэй.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

ГЭЭГДЭЛҺЭЭ ГАРАХЫН ТҮЛӨӨ

— Хабартаа хура бороо хаһа сагтаа оронгүй, хуурайгаар һалхилжа, сабшалан, бэлшээриимнай нилээд гандаагаа. Тиихэдэнь бидэ бүлүүр станцинуудаа тодхожо, түхэреэн сүүдхын туршада хүдэлгэжэ захалаа һэмди. Тиигэһээр байтарнай үһата бороо хэдэн үдэрөөр адхаржа, газарай хүрьһэ нилээд шиигтүүлжэ, ногоонойшье гараса эрид һайжараа. Һүүлдэнь сабшалангай бүри үдхэнөөр ургахые хүлеэһээр байтарнай хура бороо үдэрһөө үдэртэ орожо, үбһэ хуряалгыемнай хойшолуулаа,—гэжэ совхозой директор Г. С. Дамбаев үбһэ хуряалгын дүнгүүдые хараха үедөө хэлээ һэн.

Нээрээшье энэ ажахы тэжээл бэлэдхэхэ талаар аймаг доторо гээгдэлдэ оронхой. Гэбэшье энэ дутагдалаа һайн ойлгоһон совхозой үбһэшэд эдэ үдэрнүүдтэ улам шударгыгаар ажаллажа, томо гэгшын һүринүүдые хойно - хойноһоонь соможо нюруулна. Жэшээлбэл, М. И. Шевченкын хүтэлбэрилдэг звеногой үбһэшэд даалгагдаһан машина, техникээ ашагтайгаар, һаадгүй хүдэлгэнэ.

—Үшөө долоон хоног соо наратай сэлмэг байгаа һаань, Хасууртын адагай сабшалан хуряажа сүм дүүргэхэбди. Звенодомнай 8 трактор бии. Бүхыдөө 25 хүн хүдэлнэ. Һүүлэй хоёр-гурбан үдэрэй туршада 3 мянгаад центнер үбһэ һүрилөөбди. Иигэжэ бии хүсэеэ элсүүлэн ажаллахадаа бүтээсэшье дээшэлжэ, юушье дабахаар байна,—гээд звеное хүтэлбэрилэгшэ М. Шевченко мэдүүлнэ.

Тиихэдэ нүгөөдэ—А. Ивановой ударидадаг звено үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэеэ яһала эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. Энэ коллектив үбһэ хуряалгаяа һая эхилээ гэхэ гү, али совхозойнгоо огородто хүдэлдэг байһанаа, аса, тармуур, хажуурнуудаа абажа, хамһалсахаар ерээ юм. Иигэжэ һайн дурааараа туһалалсажа байһан энэ звено мүнөө 400 центнер үбһэ һүрилөөд, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ улам үргэн далайсатайгаар ябуулжа байнхай.

Дурсагдагша ажахын отделенинүүдэй звенонууд үбһэ тэжээл элбэгээр хуряажа абахын хажуугаар ногооной гурил бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ түлэг эхилэнхэй. Зүгөөр энэ ажалынь юундэшьеб урагшагүйгөөр ябана. Һүүлэй мэдээгээр, совхоз түсэбэй ёһоор 200 центнер ногооной гурил бэлэдхэхэ аад, оройдоол 20 центнер гаргаа.

—Нёдондо 100 центнер ногооной гурил бэлэдхээ һэмди. Харин мүнөө энэ хүдэлмэри урагшаа дабшанагүй. Агрегаднайшье бүтээсэ багатай. Сүүдхэдэ нэгэ центнер хахадые гаргана. Хэрбээ өөрын аргаар зохёогдожо һуулгагдаһан түхеэрэлгэ бэшэ, АВМ—0,4 түхэлэй агрегат һаань, мүнөө дүүргэд байха һэмди,—гэжэ хүдэлмэришэдынь урмаа хухарангяар хэлэнэ.

Мүнөө Хурбын совхозой үбһэшэд 1000 гектарай ногоо сабшаад, тэрэнэйнгээ 900 гектарыень тармажа, 8635 центнер үбһэ һүрилэнхэй.

Д. ГЫЛЫКОВ,
аймагай газетын корреспондент.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ОРООҺО ТАРЯА, СИЛОСЭЙ УРГАМАЛНУУДЫЕ ХУРЯАЛГЫН, НАМАРАЙ ПААР ХАХАЛАЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1973 оной августын 27-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	хадагдаһаниинь	кукуруза	силосэй бусад ургамалнууд	намарай паар
Баргажанай	5	40	69	—
Бэшүүрэй	2	26	104	0,6
Зэдын	0,7	46	100,4	2
Яруунын	0,1	—	60	—
Загарайн	0,4	24	16	—
Захааминай	3	—	53	22
Кабанскын	—	—	69	7
Хэжэнгын	—	47	64	—
Хурамхаанай	—	80	9	—
Хяагтын	2	16	43	—
Мухар-Шэбэрэй	0,4	24	85	0,3
Прибайкалнин	0,6	76	50	10
Сэлэнгын	—	14	57	—
Түнхэнэй	0,9	37	87	7
Улаан-Үдын	2	34	47	2
Хорнин	—	79	29	—
Республика бүх.	0,9	34	59	2

Кабанскын аймагай Кабанскын совхозой Колесоводохи отделениин шубуушад энэ жэлдэ 44 мянган нугаһа гүрэндэ тушаагаа. Тушаагдаһан шубуун бүхэниинь 1,9 килограмм татана.

Мүнөө эндэхи хүдэлмэришэд үшөө 26 мянган нугаһа гүрэндэ тушаахаар бэлдэжэ байна.

Нугаһануудые адуулхадаа шадамар бэрхэ гэжэ Софья Набиевна Хайруллина (зураг дээрэ) суурхадаг. Тэрэ арбаад жэлэй туршада эндэ ажаллахадаа, жэлһээ жэлдэ түсэбтэ даабарияа үлүүлэн дүүргэдэг.

Софья Набиевнае тосхонойхидынь хүндэлдэг. Тэрэ. 13 үхибүүнэй эжы. Эхэ-герой эхэнэр өөрынгөө үхибүүдтэ, залуушуулда үльгэр жэшээ харуулан, шадамар бэрхээр ажаллана.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Г. Д. БОДАРЕНКЭДЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕР ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Үйлэдбэриие техническэ талаарнь нарижуулгада, шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Улаан-Үдын Ажалай Улаан Тугай ордено авиационно заводой парткомой секретарь нүхэр **Бондаренко** Георгий Дмитриевичтэ **Буряадай АССР-эй габьяата инженер** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ,
Соведүүдэй байшан.
1973 оной августын 28.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. Д. ХАМАГАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын хүдөө ажахын болон совет органуудта олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө Кабанскын коммунальна предприятинуудай ба болбосон түхэлтэй болгохо комбинадай начальник нүхэр **Хамаганов** Архип Даниловичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ,
Соведүүдэй байшан.
1973 оной августын 28.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР И. С. ПРОЗОРОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, партийна органуудта, прокуратурын болон гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй органуудта олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй ахалагша мүрдэгшэ **Прозоров** Илья Сергеевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ,
Соведүүдэй байшан,
1973 оной августын 28.

ТҮГЭС БЭЛДЭНХЭЙ

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй ургасаһоо таряанайнгаа ургаса һайн шанартай богони болзорто хуряажа абахын тула Нарһатын совхозой комбайнернууд даалгагдаһан комбайнуудаа сүм барижа дүүргэбэ. Хүдөө ажахын МТМ-гэй мастерскаяа соо бии байгаа бүхы 34 комбайниинь түгэс бэлдэнхэй болонхой жэрылзэнэ.

Трактор, комбайн заһабарилгада механизаторнууд Г. Павлов, Ф. Соколов, М. Сандаков, В. Байбородин гэгшэд эрхимлэжэ байна.

С. ХАЛТУЕВ.

Яруунa.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

А. Н. КОСЫГИН Л. ШТРОУГАЛТАЙ УУЛЗАА

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугалтай августын 28-да Кремльдэ уулзаа.

Хоёр ороной правительствануудай толгойлогшонор СССР-эй ба Чехословакиин арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбүүдые түсэблэлгын зургаануудай зүгһөө тааруулан бэелүүлхэ хамтын хүдэлмэриин түрүүшын үрэ дүнгүүдые һайшааба. Ерэхэ 1976—1980 онуудта бэелүүлэгдэхэ совет-чехословак экономическа харилсаа холбооной хэдэ хэдэн ехэ асуудалнууд шиидхэгдэһэн байна. Совет-чехословак харилсаа холбооной ашаг үрые бүри ехэ болгохын, социалис ба коммунис байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тула арадай ажахын түсэбүүдые нягта холбоотой байлгаха, саашанхи хүдэлмэреэ түсэблэлгын зургаануудай ба һалбаринуудай министерствэнүүдэй тааралдуулан бэелүүлхэ гол шэглэлнүүд тухайда А. Н. Косыгин, Л. Штроугал мүн лэ хэлсэбэ.

Уулзалгын үедэ үгээ ойлголсоһон ушар КПСС-эй ЦК-гай ба КПЧ-гэй ЦК-гай, хоёр ороной правительствануудай баталһан, тэрэшэлэн СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай социалис ёһоной экономическа харилсаае улам гүнзэгырүүлхэ, хоорондынгоо экономическа холбоое бүхы талаарнь хүгжөөхэ асуудалаар социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Крымдэхи уулзалгын үедэ абтаһан шухала шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь үргэнөөр бэелүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэ байха.

Энэ уулзалга үнэн зүрхэнэй, хани халуун оршон байдалда үнгэрөө. Энээндэ: совет талаһаа — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ Н. К. Байбаков, Госпланай түрүүлэгшын орлогшо Н. Н. Иноземцев; чехословак талаһаа—КПЧ-гэй Президиумэй гэшүүндэ кандидат, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ В. Гула, Госпланай түрүүлэгшын орлогшо З. Шедивый гэгшэд хабаадаа.

***

Энэл үдэр А. Н. Косыгин Л. Штроугалай хүндэлэлдэ сайлалга эмхидхэбэ.

Л. Штроугал августын 28-най үдэшэ Эхэ орондоо бусаа.

(ТАСС).

Л. И. Брежнев американ-совет худалдаа наймаанай палатын директорнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Д. Кендаллтай уулзаба

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министерствын, Эдеэ хоолой промышленностиин министерствын уряаһаар Советскэ Союзда ерээд байһан, Американо-совет худалдаа наймаанай палатын директорнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Д. Кендаллтай августын 28-да Крымдэ уулзаа.

СССР США хоёрой хоорондын худалдаа наймаанай-экономическа харилсаанда хабаатай зарим асуудалнууд, энэ хэрэгтэ американо-совет худалдаа наймаанай палатын дүүргэдэг үүргэ тухай (байша оной июнь соо США-да дээдэ тушаалтадай уулзалгын болохо үеэр иимэ палата тогтоохо гэжэ хэлсэгдэһэн юм) асуудалнууд зүбшэлэгдөө. Хоёр ороной хоорондын худалдаа наймаанай-экономическа харилсаа холбоое улам үргэдхэхэ хэрэгтэ палатын ажал ябуулгын шухала байһан тухай онсолон тэмдэглэтдээ.

Хөөрэлдөөн бүтэмжэтэйгөөр үнгэрбэ. СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо В. С. Алхимов хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

ЧИЛИИН АРАДАЙ ТЭМСЭЛЫЕ ДЭМЖЭНЭ

Хархис ябуулгануудта эсэргүү, революционно шэнэдхэлгэнүүдэй түлөө тэмсэгшэ Чилиин арадай тэмсэлые совет хүнүүд һайшаан дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ. Чилиин арадай нэгэдэлтэ демократическа правительствые дэмжэхэ ехэ митинг августын 28-да Москвагай Сокольническо вагон бүтээлгэ-заһабарилгын заводто болоо.

Участогай начальник Н. А. Евсюкова, столяр В. И. Муслаев, слесарь С. И. Сухов гэгшэд революционно шэнэдхэлгэнүүдэй түлөө тэмсэжэ байгаа Латиин Америкын энэ ороной ажалшадтай һаналаа нэгэдэн дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэд.

Митингдэ хабаадагшад Чилиин хархис этэгээдүүдэй харата ябуулгые буруушаажа, һанал бодолоо халэхыень дэлхэйн бүхы түрүү үзэл бодолтой хүнүүдые уряалһан шиидхэбэри бүгэдын дуугаар баталан абаа.

(ТАСС).

«ЗНАНИЕ» БҮЛГЭМЭЙ ЛЕКТОРНҮҮДЭЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин президиум КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Америкын Холбоото Штадуудта ошолгын дүнгүүдтэ зорюулжа бүлгэмэй ябуулха пропагандын хүдэлмэри тухай асуудалые августын 28-да зүбшэлбэ. Бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ, академик И. И. Артоболевский энэ асуудалаар мэдээсэл хэхэдээ, бүлгэмэй бүхы гэшүүд КПСС-эй ленинскэ гадаадын-политическэ хараа бодолые дэмжэнэ, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха зорилгоор партиин Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй саг үргэлжэ ябуулдаг үрэ түгэс хүдэлмэриие, албанай хэрэгээр США-да ошолгын политическэ ба бодото үрэ дүнгүүдые ехэтэ һайшаана гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

Мүнөө сагта КПСС-эй ба Совет гүрэнэй баримталан бэелүүлжэ байгаа гадаадын политикын шухалын шухала асуудалнуудые, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал батадхаха, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ тэдэ асуудалнуудай ехэ удха шанартай байһые бүри үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулхыень бүлгэмэй бүхы эмхинүүдтэ һанамжалан дурадхагдаа.

(ТАСС).

НҮҮРҺЭШЭДЭЙ ГАЛНУУД

— Владимир Александрович Лицисюгэй даадаг звеногой нүүрһэшэд жэлэй эхинһээ социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Халаанай даабариһаа гадуур 200—300 тонно нүүрһэ малтажа, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр мүнөө хоёрдохи халаанда хүдэлжэ байна. Тэдэнэй ажал хэрэгтэйнь танилсаха гүт? — гэжэ «Гусиноозёрская» шахтын партийна организациин секретарь Николай Иванович Тиганов бидэндэ хандаба.

Уданшьегүй бидэнэр нүүрһэшэдэй хубсаһа үмдөөбди. Энэ хубсаһанда дадаагүй бидэндэ абаһаар тон хүндэ шэнгеэр һанагдаха юм. Тиигэһээршье нүүрһэ малтадаг уурхай тээшэ гэшхэлбэбди. Электрын галнууд харанхы штрегүүдые һулаханаар гэрэлтүүлнэ. Эндэ тэндэ галханууд ялалзажа, һүниин городые һануулна. Урдаһаамнай олон вагонуудые шэрэһэн электровоз улаан сахариг гал бутаргаһаар хажуугаарнай үнгэршэбэ.

— 84-дэхи лава соо малтагдаһан нүүрһэ шэрэжэ ябана. Владимир Лицисюгэй звеногойхид һаадгүйгөөр, худэлжэ байна ҳаш, — гэжэ Николай Иванович Тиганов хэлээд, ябадалаа түргэдхэбэ. 900-гаад метр тухай штрег соогуур ябаад 84-дэхи лавада хүрэжэ ерэбэбди. Хүнүүдэй шанга шангаар дуугаралдаха, оньһон түхеэрэлгэнүүдэй нэгэ жэгдэхэнээр түршэгэнэхэ абяан дуулдана. Хэды вагонууд бүнкер доро табяатай.

Лава соо орбобди. Гидравлическа түмэр тулганууд сэрэгшэдтэл адли нэгэ жэгдэхэнээр зэргэлэн зогсоно. Урдань нүүрһэшэд модоор тулга хэдэг бэлэй. Хэдэн олон хүдэлмэришэд энэ ажал дээрэ хүдэлхэ. Модон тулганууд газарта дарагдан хухардаг, аюулта ушар дайралдадаг һэн.

— Нүүрһэ малтадаг шэнэ КМ-87 «Е» тухэлэй комплексно комбайн Гусиноозерская шахтын лаванууд соо тодхоходомнай дурагүйшүүл олон һэн. Шэнэ техникын хүсэндэ этигэжэ ядадаг байгаа бшуу. Тиигэбэшье шэнэ комплексно комбайнуудые тодхожо, бага гаргашатайгаар ехэ нүүрһэ малтадаг болообди, — гэжэ Н. Н. Тиганов бидэнэртэ хөөрэнэ.

Түмэр колоннонуудай дундуур алхалнабди. Нүүрһэ малтадаг комбайн газарай хүрьһэ түгдэлнэ. Ялагар хара үнгэтэй нүүрһэн лентэ дээгүүр дамжан вагонууд соо таһалгаряагүй адхаржа байна.

Нүүрһэшэдэй звеное даагша машинист Владимир Александрович Лицисюгтэй эндэ танилсабабди. Тэрэ нүүрһэ малтадаг комбайнһаа сагдарышье холодоногүй. Элдэб олон приборнуудые хараад, ямаршьеб даа кнопконуудые дараадхиха юм. Комбайн бүри хүсэтэйгөөр урагшаа дабхижа, газарай хүрьһэ хэмхэлжэ ороно.

Орөйдоол долоон хүн энэ лава соо худэлнэ. Бултадаа машинист, оператор, слесарь гэһэн мэргэжэлтэй байха юм. Эдэнэр орёо нарин оньһон түхеэрэлгэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ оролдодог юм.

— Бидэнэр халаан соогоо 300 тонно нүүрһэ малтаха даабаритай зомди. Заримдаа 450—500 тонно нүүрһэ малтагшабди, — гэжэ звеное даагша Владимир Лицисю омогоор хэлэхэ юм.

Үндэр бүтээсэтэ ажалаараа бүхы Сэлэнгын аймаг соо суурхажа байһан Владимир Лицисюгэй звеногой нүүрһэшэд халаанайнгаа эхинһээ 350 тонно нүүрһэ малтаад байба.

— Халаанай дүүрэтэр үшөө час хахад тухай саг үлөө. Энэ саг соо 150 тонно нүүрһэ малтаха байхабди,—гэжэ нүүрһэшэд хэлэжэ байгаа һэн.

Тус звено байгша оной долоо һарын даабариһаа гадуур 2750 тонно нүүрһэ малтаа. Эдэнэр нэгэ халаан соо хүн бүридөө 50 тонно нүүрһэ малтаха даабаряа 55 тоннодо хүргэһэн байха юм.

Владимир Александрович Лицисю олон жэлэй туршада нүүрһэшэнээр хүдэлжэ, үндэр бүтээсэ туйлажа шадаһанайнгаа түлөө «СССР-эй хүндэтэ шахтер» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Владимир Лицисю оньһон техникэ һайн мэдэдэг, дүршэл ехэтэй хүдэлмэришэн. Тиимэһээл ажалаа зүбөөр эмхидхэнэ, оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадана. Энээн дээрэһээ тус звеногой нүүрһэшэд халаан бүриингөө даабари холо үлүүлжэ, һайн шанартай нүүрһэ ехээр малтана бшуу. Байгша оной хоёрдохи кварталай дүнгөөр эдэнэр түрүү һуури эзэлжэ, КПСС-эй Сэлэнгын райкомой дамжуулгын Улаан вымпелээр шагнагдаа бэлэй. Энэ вымпелээ алдангүй абажа ябахын тула эдэнэр ехэхэн оролдолго үүсхэл гарган, габшагай шангаар хүдэлнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ХОЁРДОХИ ДНЕПРОГЭС-эй БАРИЛГА ДЭЭРЭ

ЗАПОРОЖИ. Хоёрдохи Днепрогэсэй барилгашад энэ жэлдэ 168.000 кубометр бетон хэхэ даабаритай юм. Хоёр кварталай түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн. 1974 ондо найман гидроагрегадай хоёрынь ашаглалгада ороходо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хоёрдохи Днепрогэсэй барилга.

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮРҮҮЛЭГШЭ

КОММУНИСТ тухай хөөрөөн

Эдэ үдэрнүүдтэ Владимир Цыдыпович Баторов ехэл сүлөөгүй. Энэ зундаа ехэ бороотой байжа, сабшалан горитойгоор үертэ абтанхай. Малай олон байранууд баһал үертэ нэрбэгдэжэ, малшадта нилээд тойбо татаба. Сагшье ошожо байна, намар газаа орожо ерэнхэй. Ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ хуряажа абахань бэрхэтэй болошобо. Бороо бүри таһарха юм бэшэ. Нёдондо совхозой мал үбһөөр ехэ дуталдаа һэн. Теэд нёдондонойнгоо алдууе мүнөө давтахагүйн тула совхозой дирекци, сомоной Соведэй гүйсэдкомтой зүбшэжэ, үбһэ хуряалга дээрэ хэдэн дахин воскресннгүүдые эмхидхэһэн байгаа. Владимир Цыдыпович эдэ воскресннгүүдтэ нютагай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые, бэшэ зониие бултыень хабаадуулһан юм.

Сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын хабаадахагүй хэрэг байхагүй. Үүргэнь ехэ, тушаалынь харюусалгатай. Бүгэдэ юумэн гэжэ бүри захадань гарахаар бэшэ. Үглөөнһөө үдэшэ болотор өөрөөл ябаагүй һаа, тэдэнэйнгээ урда орохонь гайтай. Түбхын түрүүндэ Соведэй депутадуудай хүдэлмэри зүбөөр хүтэлбэрилхэ шухала. Түрүүлэгшэ эдэ бүгэдые һайн мэдэнэ. Сомоной Соведэй 25 депутат ехэл хүсэн ха юм даа. Эдэнэрнай үнэхөөрөө улад зоной түлөө үнэн сэхэ алба хэхэ уялгатай хүнүүд болоно гээшэ ааб даа.

Бидэнэй түрүүлэгшын кабинедтэ ороходомнай тэрэ совхозой хоёр отделениие эрхилэгшэдтэй үбһэ хуряалгада ээлжээтэ субботник үнгэргэхэ тухай баһал хөөрэлдэжэ һуугаа бэлэй. Владимир Цыдыпович хүн зониие энэ тэрэ юумэндэ элсүүлхэдээ, элдэб юумэ эмхидхэхэдээ тусгаар бэрхэ хүн юм. Үшөө һургуулида һуража байхадаа зургаадахи классһаа эхилжэ, комсомолой организациин секретарь ябаһан юм гэлсэдэг. Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ дүшэ наһа хүрэтэрөө колхозой комсомолой комитедэй, партийна эхин организациин секретаряар али олон дахин һунгагдана гээшэб! Гадна нүхэр Баторов нэгэнтэ бэшэ КПСС-эй райкомой гэшүүнээр, аймагай Соведэй депутадаар һунгагдаһан байха. Хэдэн жэлэй саада тээ энэ нүхэрнай Буряадай АССР-эй культурын министерствын коллегиин, мүн ВЛКСМ-эй обкомой гэшүүн ябаһан.

Хүн зониие эмхидхэхэ гээшэ үнэндөө угаа хүшэр хэрэг ха юм даа. Тиигэбэшье Владимир Цыдыпович энэ талаар өөрын арга дүршэлтэй, абьяастай, юумэнэй али нэгэн нюуса «түлхюур» оложо ядадаггүй. Жэшээнь, нёдондо хабар Дэрээнэй сомоной тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар субботник хэдэн дахин үнгэргэгдөө бэлэй. Энэ хамтын һайн дуранай хүдэлмэридэ аяар 600 гаран хүниие хабаадуулжа шадаа һэмнай. Нигэжэ 3500 гаран модон гапса Алла һууринда һуулгагдаа, табан сэсэрлиг байгуулагдаа, үйлсэнүүд заһабарилагдаа, хүүргэнүүд баригдаа һэн.

...Владимир үнөөхи отделенинүүдые эрхилэгшэдтэй хөөрэлдэжэ дүүргэһэнэйнгээ удаа нэгэ бага сүлөө орожо, нэгэ хүниие дуудажа асаруулба. Энэ дуудуулагша хадаа архидадаг, хүдэлмэришье мүртэй хэдэггүй, гэртэхиндээ салшажа, хэрүүл шууяа гаргадаг хүн байшоо. Тэрэнэй нэрыень дурдаадшье яалай, фамиляарнь А, гэжэ нэрлэе. Хараха янзада элүүр, ажал хүдэлмэридэ дарагдаха хүн бэшэ. Түрүүлэгшэдэ дуудуулхадаа һахал һамбайгаа хюһанхай, сэбэр хубсаһаа үмдэнхэй орожо ерээ һэн. Владимир Цыдыпович энэ А. гэгшэтэй хөөрэлдэжэ эхилбэ. Энээнэй юун дээрэһээ архида ороһые, яахадаа хэрүүл гаргадаг байһые намдуу һуужа элирхэйлбэ. Тэрэнэй хэһэн хазагай ябадалые тоолохо болоо һаа, түрмэдэшье һуулгажархихаар. Теэд... гэр бүлэнь? Энэ хүн үни удаан түрүүлэгшэтэй хөөрэлдэхэдөө, үйлахаһаа наашаа болоожо байгаад, бүхы уршагта ябадалаа хөөрэжэ үгөө, заһархаб гэжэ үгэеэ үгөөд гараһадань, түрүүлэгшэ тэрэнэй үгэдэ үнэншөө һэн. Владимир Цыдыпович иимэрхүү олон хүнүүдые архиин харгыһаа абаһан байха.

Гадна түрүүлэгшэ нютагайнгаа айлнуудай хэр зэргэ байдагаарнь ходо һонирхожо ябадаг юм. Тэрэ тулюуршаг байдалтай гэр бүлэнүүдые хараһаа алдадаггүй, арга шадал соогоо тиимэшүүлдэ туһалхые оролдодог хүн.

Зарим хүнүүд али олон мэргэжэл шудалха угаа бэлигтэй байдаг гээшэ. Тэдэнэй нэгэн Владимир Цыдыпович болоно. Тэрэнэй ажабайдал, ажал хэрэгынь Дэрээнэй арадай театртай нягта холбоотой. Арба гаран жэлэй саада тээ комсомол-залуушуулай эдэбхи үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн энэ театрай эдэбхитэдэй гэшүүн, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэнь шуу.

Дэрээнэй арадай театрай коллектив республикын харалга дээрэ дипломуудаар шагнагдаад лэ байдаг. Театрай артистнар Ж. Балданов, А. Чойропова, А. Будаев, Ж. Борбонов, С. Цыбикова болон бусад дипломант болонхой, харин театрай режиссер В. Ц. Баторов «Буряадай АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Нүхэр Баторов Дэрээн нютагта соёл культура хүгжөөхэ талаар нилээд ехэ аша габьяа гаргадаг. Гансал нютагай уран һайханай коллектив 100 гаран гэшүүдтэй.

Түрүүлэгшын хэхэ, бүтээхэ юумэн барагдашагүй. Мүнөө детсад, клуб, һургуули заһабарилха хэрэгтэй. Шэрэ, избёосхо, хадааһанһаа эхилээд бэдэрхэгүй юумэниинь байхагүй. Тиихэдэ энэ һууржа оройһон хура бороон. Үбһэ хуряалга, силос даралга яатараашье һаатуулнаб? Мэнэ гэһээр тарияа хуряалга эхилхэнь. Малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хэрэгтэй. Хүдөө нютагаймнай ажаһайдалай эрилтэ нимэл ха юм даа.

Республикын нютагай Соведүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ һайн амжалта туйлаһан, тэрэнэйнгээ түлөө магтаалда хүртэһэн байна. Тиихэдэ 1971 ондо соносхогдоһон соёлой добтолгодо хам оролсожо, али зэргын ехэ юумэн хэгдээб? Тэрэнииень нэгэдэхи мүнгэн шан гэршэлнэ. Эдэ бүхы түрүүлэгшын аша габьяата ажал ябуулгые элитээр гэршэлэн харуулна гээшэ.

...Дэрээн нютагаар үдэр, һүнишье байг, сагаахан үнгэтэй «Москвич» машинатай уулзахал байхат. Энэ машинын эзэн хадаа сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Баторов ябана гээшэл. Энэ хүмнай мүнөө сагай эрилтэһээ, зорилгоһоо заахашье гээгдэнгүй алхалдаг, зоригжол, түгэс хүнүүдэй нэгэниинь мүн болоно.

Г. РИНЧИНО.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Ц. Баторов.

Хурамхаанай аймаг.

ХАМАГ ХҮСЭЛЫНЬ— ХОНИДТОО

Хэдэн жэлэй саада тээ һэн. Түл абалгын үеэр нарай хурьгадынь юунһээшьеб олоороо үбшэлжэ, нилээд тухашаруулба. Отделениингээ ветеринарые ерүүлжэ үзүүлхэдэнь тариха, уулгаха элдэб янзын эмүүдые үгөөд ябашаба. Теэд үнөөхи хурьгадынь эм домһоо эдэгэхэ юм бэшэ даа. Үбшэндэ нэрбүүлэгдэһэн нарай хурьгад муудаһаар муудажа, гарзалжа захалба. Аргаа барагдаһан Балмацу абтаһан хурьгадаа яаралтайгаар өөрынгөө гэртэ асаржа байлгаха баатай болоо һэн. Дулаан гэртэ оруулагдаһан нарай хурьгадынь яһала заһарбашье, үбшэнгынь болижо үгэбэгүй. Гэрээрээ хурьгалай байра хэжэ, аргаа барагдаһан Балмацу Жамсарановна эгээл энэ үедэ эхынгээ хэлэдэг үгые һанаандаа оруулжа, хашаа соохи үбһэеэ түргэхэн соможо ябталаад, дүтынгөө һүринүүдэй нэгые задалжа, зөөжэ асараа һэн. Тиигэжэ эхэ хонидоо ондоо һүриин үбһөөр эдеэлүүлжэ захалаа бэлэй.

Ахалагша хонишоной нөөсэлһэн һүринүүдээ задалжа асархадань, суг хүдэлдэг нүхэдынь абаһаар нилээд гайхалсаа. Теэд Балмацу энээниинь тухайлһаар хүгшэн эхынгээ хэлэдэгые тайлбарилан:

— Урдань минии багада үмсымнай нарай хурьгад иигэжэ үбшэлөө һэн. Талаан болоходоо, хүршэ нютагаймнай нэгэ үбгэн айлшаар ерэхэдээ, үбһэншөөтнай болоожо байна. Харлажа буриташаһан үбһэнэй хорон хонидойтнай хүхэ дэлэнгээр дамжажа, хурьгадыетнай үбшэлүүлнэ. Нарай мал гээшэмнай үнжэгэн лэ амитад шуу гэжэ хэлээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо үнэхөөрөөшье хурьгаднай заһаржа эхилээ һэн. Манай үрид эдюулжэ байһан үбһэн хура бороодо орожо норошонхой, харлажа буриташаһан һэмнай. Хурьгалһан хонидто яашье эдюулхын аргагүй. Энэ тэжээлээ хабартаа гаргашална бэзэбди. Хурьгаднайшье томо болоожо, даагдахаяа болёод байха, — гэбэ.

Намжаа дулаан нажарай үдэрнүүд уһанай урасхал мэтэ үнгэржэ, ахалагша хонишон Балмацу Жамсарановна бригадаараа даалгагдаһан сабшалангаа хуряахаяа түлэг бэлдэжэ, тухагүй байба. Эгээл энэ үеэр совхозойнь хүтэлбэрилэгшэ Алексей Раднаевич ерэжэ:

— Сүхэ голнай үерлэжэ байна. Малаа дээрэ газарта гаргаха болоот. Мүнөөдэр автомашинаар майхан асархабди. Таатай газарыень олоод татаарайгты. Гэр соохи бараагаа баһал гаргана бэзэт. Удааржа бү байгты, — гээд, яаралтайхан нүгөө гүүртэнүүдтэ ябашаба.

Балмацу совхозой директорэй иимэ яаруугаар ерэжэ хэлэһэндэ гайхабашье:

— Бараг үнгэрхэ юм бэшэ гү? Гэнтэ ерэһээр хушажархиха ямар үер байха һэм. Харгыдаа тараһаар һабадаа ороходо аабза, — гэһээр гээгдэшэбэ.

Уданшьегүй бризент майхан тээһэн автомашинын хүрэжэ ерэхэдэ, абаһаар тэндэ гэжэ заажа үгэбэшьегүй. Эд бараагаашье гаргуулхаяа яараагүй. Автомашинын жолоошон заажа үгэхыень хүлеэжэ ядахадаа, хадын нам ташаланда майхангыень татаад, саашалаа һэн.

Гэнтэ иигэжэ хүл хөөрсэг болоһондо хэды гайхабашье, Балмацу өөрынхеэрээл болоо һэн.

Голой гэнтэ үерлэһэниие дуулаһандаа гайхажа хэбтэһээр унташаһан Балмацу хахад һүни гэнтэ сошонгёор һэришэбэ. Бодожо шагнаархаһадань үүдэндэнь хэдэн хүнүүд бии хэбэртэй, аргагүй тэбдүүгээр үүдыень наяргажа байба. Абаһаар Балмацугай нюргаар хүйтэ даабашье, «уһан» гэжэ дуулахадаа гэнтэ бодожо, үүдэнэйнгээ шэбхэ мулталба.

— Жамсарановна, яаһан бүхэ нойроор унташообта? Үдэрэй хэлэхэдэмнай үнэншөөгүй гүт? Газаатнай уһан орожо эхилээл. Бушуу түргөөр, бараагаа суглуула. Тракторта ашахамнай. Хонидыетнай хадын ташалан тээшэ хүбүүд туужа байна, — гээд директор нүхэр Тубанов яаруулба.

— Таанад ашаад ерэнэ бэзэт. Би хонидтоо ошоһуу, — гэжэ хэлээд һүрэгэйнгөө хойноһоо гүйшэбэ.

Хабхар һүни хонид урагшаа ябаха юм бэшэ даа. Оог һүүхирээн доро элдэб түмэр түдэгэ ханхинуулан, һүрэгөө туужал мэдэбэ. Хадын ташаланда хүрэбэ хэбэртэй, үертэ абтажа байһан буусань улам ехээр сайража харагдана. Хахад һүни хони тууһан хүбүүд одоошье майхандаа хүрэжэ, хаалтануудые холбожо хэлэн хашаа руу һүрэгөө оруулжа, амияа дарабад. Балмацугай хашаагаа тойрожо хараад, майханда орожо ерэхэдэнь, гэртэхи эд бараанинь хуу асарагдаад байгаа һэн.

Хүн болоһооршье гэр бүлөөрөө майханда зуһажа үзөөгүй Балмацу Жамсарановнада абаһаар нилээд таагүй шэнгсэр үзэгдөө. Зүгөөр уһанай үерһөө болоожо, иимэ байдалда ороһондоо тэсэжэл гарахые оролдоо бэлэй.

Тэрэ һүни Балмацу унтангүй хоноо. Таһалгаряагүй адхаржал байһан бороодо хушалтагүй хаамаг — хашаа соохи хонидтоо яаража, хирэ-хирэ болоод лэ эрьеэд ерэхэ юм. Арайхан гэжэ үүрэй сайхые хүлеэгээд, эсэшэһэн шарайтай Балмацу Тодорхоева урда мэтэ хонидоо туужа бэлшээридэнь гаргаа һэн.

— Иимэ үер болохо юм гэжэ ой ухаандаашье оруулаагүйлби. Бэлшээримнайшье дарагдаа юм бэзэ, гансал һайнаар ургаһан сабшалангаймнай уһанда абтаһан харамтай даа. Юрэдөө энэ үбэлжэлгэдөө яахамнай гээшэб. Одоол бэрхэтэйхэн саг тохёолдохонь даа. Халаг даа, халаг.

В. ЖИГЖИТОВ.

Хяагтын аймагай, Мөөрөөшын совхоз.

МАЛАЙ ГҮҮРТ... НҮҮДҺЭЭ МЭДЭЭС ЭНЭ

ЗУНАЙ бэлшээриин үеэр ... бүхэнэйнгоо шэгнүүрые ... хэдэ 1000 граммһаа бага ... шээр нэмээхэ уялга аб... «Юбилейный» совхозой ... шад горитойхон амжалта ... лана. Жэшээлбэл, үхэр... Николай Будкин харууһа... байһан 164 үхэрэй тус бүр... шэгнүүрые сүүдхэдэ ... граммаар нэмээгээ. Харин ... шэлтэй малшад Василий ... бетьев, Юрий Беликовэй ... даг хашараг, бүрүүнүүд ... бүридөө сүүдхэдэ дунда ... гээр 1287 — 1519 грам... шэгнүүрээ нэмээһэн байн...

С. ХАЛТУ...

Яруунын аймаг.

* * *

АЯАР хабар байхада ... малшан Бата Митыпов 76 ... гал даажа абаад, Бааза ... газартахи зуһаланайнгаа. ... рада нүүжэ ошоһон юм. Тэр... һээр хэдэн һара үнгэрөө.

Һаяхан энэ нүхэрэй ... тын тугалнуудые шэгнэхэд... тугал бүхэниинь шэгнү... сүүдхэдэ 700—800 грам... нэмээһэн байба.

Ц.-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хориин аймаг, Хүрбын совхоз.

* * *

ЗУҺАЛАНДАА гарахаһаа ... дээшэлүүлэгдэһэн уялга ... һан малшан Л.-Д. Гунд... Галя басагантайгаа хамта ... маг үүлтэрэй 168 хашараг... дэ голой эхиндэ адуулдаг ... Тээмэндэ малаа шэгнэхэд... тус бүреэ сүүдхэдэ 100... 1200 граммаар шэгнү... дээшэлүүлһэн байгаа.

Хадын тумса ногоотой ... шээридэ үхэрнүүдээ бэлш... байһан Лобсон Гундуев ... хашараг бүхэнэйнгөө шэг... рые 350 килограммда хү... хын түлөө улам оролдо... гоор ажаллана.

Н. ДАМБАЕВ.

Захааминай аймаг, Санагын совхоз.

Очерк СУУТА ЛУГОВОД ИИМЭЛ ҺЭН

Африкан БАЛЬБУРОВ

1938 оной зун арба юһэтэйхэн хүбүүн ябахадаа, «Бурят-Монгольская правда» газетэдэ хүдэлмэрилжэ эхилээ һэм. Буряадай гигант гэгдэдэг паровоз-вагон заһабарилдаг заводһоо ерэһэн хадаа, би промышленна таһагта хүдэлмэрилжэ оробоб. Заводһоо ерэһэн хүн гээшэб гэжэ ехэл омог ябадаг бэлэйб! Тиихэдэ би тон залуу ябаа бшууб. Өөрыгөө аймшагтай хүсэтэй, бүри һайханшье хүбүүн гээшэ хаб гэжэ һанадаг һэм. Харин бэлиг шадабари тухайгаа хэлэхэ болоо һаа, арба юһэтэй хүбүүнэй өөрын асари ехэ арга боломжодо ямар һэжэг байба гээшэб. Би тиихэдэ боксоор нилээдгүй амжалтатай, рассказуудые бэшэдэг, Хоца Намсараевай «Муу шубуун» гэһэн рассказые ород хэлэн дээрэ оршуулжа, тэрэ үедэ Павленкын редактораар хүдэлмэрилжэ байһан «Дружба народов» гэжэ альманахта хэблүүлһэн ябаа бшууб.

Эгээл тэрэ үедэ манай газетын редактор байһан Креславский намайе XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой сабшалан ургуулагша Герасимов тухай очерк бэшэхые дурадхаа бэлэй. Теэд би һэнгэргүйгөөр зүбшөөгөө ха юм биб. Тиихэдэмни Креславский намайе нэгэ жэгтэйгээр хараа агша һэн. Теэд тэрэ һониноор, найдал ядангяар хараһыень би юу ойлгобо гээшэбиб. «Очерк бэшэхэ гэжэ гү? Юун болоо юм. — Герасимов тухай очерк бэшээд хаяна бэзэб, ээлтэй юм бэзэ!..» Нигэжэл һанаа һэм. Залуу наһандаа хүн гээшэ, нээрээшье, бүхы юумэндэ хүнгэн һэбхеэр хандадаг, ямаршье юумэ хэжэрхихээр бэлэн ябадаг. юуш хэжэ шадахаб гэжэ һанадаг гээшэ ха. Городто ехэ болоһон хүдэлмэришэн хүбүүндэ луговод тухай очерк бэшэхэ гээшэ тиимэ амар хэрэг бэшэ байгаа... Теэд хайшан гэхэб, залуу наһанай иимэ задарюун омог зоригые шоо үзэһэнэй хэрэггүй. Эгээл энэ хадаа залуу үетэнэй булюу һайн талань, хүсэ шадалынь, оншо эдэбхинь, дура буляама шанарынь байгаа ха юм.

XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой оршодог Бүхэн дэрээбэндэ хүрэхэдэм. баруун хадын оройгоор өөлжэ һарын хурса наран оруутай байгаа һэн. Урданай модон һүмэ соо колхозой клуб оршоно. Клубай үүдэн дээрэ няагдаһан томо сагаан саарһан дээрэ энэ үдэшэ «Рязаниин гэргэд» гэһэн кино харуулагдаха гэһэн соносхол бэшээтэй байна.

Үглөөдэрынь суута луговодтой уулзабаб. Василий Александрович Герасимов аалин даруу, олон үгэгүй. наһатайшаг хүн байба. Бууралтад гэнхэй үсхэн хүрзэ һахалтай: нюдэниинь анхаралтай хурса. Минии мэндэшэлхэдэ, абяагүйхэнөөр гараа һарбайба гээшэ. Би тэрэнэй далбагар шэрүүн альгые адхабаб.

Минии ямар хэрэгээр ерэһые анхаралтайгаар шагнаһанайнгаа һүүлээр:

— Сабшаландам ошоё. Хэрэгтэй юумэеэ тэндэ өөрөө хуу хаража абана бэзэш, — гэжэ Василий Александрович хэлэбэл даа.

Бидэ луговодой дэншээ однохоол тэргэдэ һуубабди. Аймшагтай тэрээгэр гэдэһэтэй набтархан морин һүүлээ хүдэлгэн, байраһаа хүдэлжэ, дэрээбэн соогуур үнгэрөөд, баруун зүг барин бүншэбэ. Тээ саана Хамар Дабаанай шэлэнүүд хүхэ сэнхир манан соо харагдана. Би хашалгүйгөөр иишэ тиишээ харасагаанаб. Досоомни тэниглэн, хүхюун. Дуу дуулаха дурамни хүрэхэ юм. Дуу дуулахашье бэшэ, харин энэ бүхы хүхэ ногоон нугын доһолтор, Бүхэн голой эрьеэр нэмжын ургаһан һөөг бургааһан дээгүүр зэдэлтэр хангюурдаха дурам хүрэбэ гээшэ. Теэд энэ гэнтэ ерэһэн хүсэлөө бэелүүлхээ зүрхэлбэгүйб — үбгэн луговодһоо эшээ бэлэйб. Герасимов үбгэн тэртэ дээрээ һуунхай, боожоо хүдэлгэн, хүдэлтэн морёо шамдуулна. Үе-үе шомшорхол юм.

Үдэ багта хүрэхэ газартаа хүрэбэбди. Ондоогоор хэлэхэдэ, Василий Александрович намайе үргэн сабшаланда асарба. Сабшалангай хойто заха ойн хүндыдэ тулана. Эгээл тэндэһээ жаахан горхон урагшаа урдаха юм. Үбгэн луговод морёо мулталаад, аргамжалжархиба. Һүүлээрнь түүдэг аһаажа, тагаан дээрэ уһатай жаахан хүнэг үлгэбэ.

— Сай бусалгажа ууя,— гэжэ һүүлдэнь хэлэбэ.

Василий Александровичые, тэрэнэй түбшэн хүдэлэсые, бэедээ найданги амгалан, сэсэн хурса нюдэдыень би хоёрлоһон сэдьхэлдэ ээлэгдэн байжа харанаб. Луговодой бата задарюун үндэр бэень мүн лэ түбшэн, бэедээ найданги омог хүсэндэ ээлэгдэнхэй. Алхалхадаа бардаастай. Герасимовые удаан-удаан хараха бүрим, өөрынгөө хүсэндэ яаха аргагүй ехээр, арсалтагүйгөөр этигэхэ этигэлэйм, энэ луговод тухай очерк бэшээд орхиходо юун болоо юм гэжэ һанахым хажуугаар, түрүүшээр боргооһоной нариихан һиинаан мэтэ зүрхэ адаһан ябадал зосоом бии болоһон аад, байн-байн тэрэм улам шангадажа эхилээ һэн. Зориг ядаһан ябадални байтараа айха сэдьхэл болон хубилжа оробо. Энэ хүнэй хажууда, энэ шэнээ шадалтай, юумэ хэхэ барихадаа айхабтар шадамар, бэедээ найданги энэ хүнэй хажууда өөрыгөө хэншье бэшэ байнаб гэжэ ойлгожо эхилбэб. Энэ хүнэй ажабайдал тухай, хэрэг ажал тухайнь, сэдьхэл бодол тухайнь юушье мэдэхэгүй байһанаа элиржүүлжэ, энэ хүниие хөөрүүлжэ шадахагүй хаб —яахадааб гэхэдэ, хүнүүд гээшэмнай өөрынгөөл шэнээн хүнтэй үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэдэг, һанал бодолоо дэлгэдэг ха юм гэжэ һанаагаа зобон байжа шэбшэжэ байбаб...

— Сабшаламни энэ урдаш байнал даа. Харыш даа, — гэжэ Герасимов хэлэбэ.

Сабшалан ургуулагша иигэжэ тон лэ юрынхеэр, ямаршье хорото сэдьхэлгүйгөөр, шоглохо наадалха гэнгүйгөөр дуугарба. Теэд хэлэхэл ёһотой эдэ юрын үгэнүүдынь намайе ёгтолһон, доромжолһон, хороор хошхорһон үгэнүүд шэнгеэр һанагдаа һэн. Хэлэһэн ёһоорнь урдам нэмжын байгша сабшалан хаймадан харабаб. Үбһэнэй ургаһан гээшэнь аргагүй — үсхэн бүшмэгшье, үндэршье. Байгал далайн долгин мэтээр милл эбхэрэн мушхарна. Энэ сабшалангын эреэн мараан сэсэгүүдээр һолонготоно. Иимэ юумые хибэстэй жэшэдэг гээшэ бэзэбди. Тиихэдэ иимэ зэргэсүүлгые бурүү гэжэ би һанаа һэм. Амиды сэсэг набшые һануулһандал, айхабтар гоё угалза хээтэйгээр үнгэ таарүүлжэ нэхэгдэһэн хибэс бүтээжэ шадаһан уран гарта хүнэй эдлэлые — хибэсые нуга сабшалантай жэшээлээ һаа, дээрэ бэшэ гү!..

Герасимовай сабшалан дээрэ үдэшэ болотор байгаа һэмди. Тиин юушьегүй һулһаади бусахамни ха даа гэжэ яаха аргагүй ойлгожо байгаа һэм. Бага наһандаа хараһан үзэһэн буряадай үтэг сабшалан тухай мэдэхынгээ хирээр энэ тэрэ юумэ алдарта луговодһоо асуужа абаа һэм. Магад минии элдэб асуудал Герасимовта хашартайшье болоһон ... жа болохо. Яахадааб ... дэ, минии асуудалнуу... рээндэ энеэдэтэй, ... шэнги байжа магад ... Хөөрэлдөө хэхын ... асуудал табижа шада... рэгтэй, асуудал таб... тула юумэ мэдэхэ ... гэжэ буряад зоной дун... мы хэлсэдэггүй. Тэрэ ... хаалта үдэрһөө хой... гэрһэн эды олон жэлэй ... лээр Василий Алекс... вич Герасимовай мүн... расхаалай үмэнэ ... ходо нэгэ зэмэтэйдэ ... жо, мүнөөшье ябаг... блокнодоор дүүрэн ... лэл редакцидаа асар... Герасимов тухай юу... шээгүй бэлэйб. Тэрэ ... нодоо ирасагаан, каб... һууһанаа, очерк бэ... байха, юрын зураг... бэшэхэ материал ... үлгэжэ абажа шада... байһанаа мүнөөшье ... һанажа ябагшаб. Ю... гэхэдэ, тэрэ блокнот ... Герасимовай ажал ... тэрэнэй ажабайдал ... колхоз тухайнь, тэрэ ...

Дамба ЖАЛСАРАЕВ, Буряадай АССР-эй арадай поэт

БУРЯАД АЯЛГАНУУД

Унаашатаяа бэеэ нэгэдэбэл,
Урилдаанда булиигдахагүйш!
Арадтаяа һаналаа нэгэдэбэл,
Аюул гайда диилдэхэгүйш!

* * *

Тэнгэриин наран бултанай гэжэ
тоотойшьег,
Тэрээн доро хаанаш адли
байнагүйл.—
Түрэһэн, хүгжэһэн газар уһан
дээрэшни
Түбиин бэшэ, шиниии наран
гэрэлтэнэл!

* * *

Нэрээ һэлгэхэ гээшэмнай
Нилээдгүйхэн эшхэбтэр, —
Тингэбэшье һэлгэдэг.
Нүхэрөө һэлгэхэ гээшэмнай
Нойр алдама үбшэнтэйл, —
Тингэбэшье һэлгэдэг.
Замаа һэлгэхэ гээшэмнай
Залашагүй зоболонтой, —
Тингэбэшье һэлгэдэг.
Зүгөөр хэндэш дурлабал,
Зүрхөө юундэш буляалгабал,
Түрэһэн ганса эхэеэ,
Түрэл тоонто газараа
Һэлгэхын аргагүй бшуу —
Һэлгэшэгүй нангин хоёр!

* * *

Эрэ гэжэ тоологдохо гэбэл,
Эмиигые эмээллээрэй.
Хүн гэжэ тоологдохо гэбэл,
Хүниие хүндэлөөрэй.

* * *

Һайхан хүн гүүлэхэ гээ һаа,
Һанаанай хэрэг байжа болохо.
Һайн хүн гүүлэхэ гээ һаа,
Һанаагаар ганса бүтэхэлгүй ха.

* * *

Эмниг мори унаада һургабал,
Эршэ зоригоо элирүүлхэш.
Мэдэхэ һайндаа хүниие һургабал,
Мэргэн бодолоо харуулхаш.

* * *

Хурдан гүйгөөшын хүсэн
Урдаа байһые хүсэлгэн.
Сэсэн хүнэй хүсэн —
Хойноо ябаһые хүлеэлгэн.

* * *

Мүнгөөр шэмэһэн эмээл
Мүшэтэмэ гоёшьег,
Муушагаар һууһан эрыел
Эгүүриин ехэ харгыда
Эмээлэй гоёнь абархагүйл.

* * *

Хүнэй мориндо
Хүхэртэрөө атаарханхаар,
Өөрынгөө мори
Өөгшөөн заһахаа яанабши?

* * *

Мориндоо хүлынь шэнээр
һэлгэхэгүйш,
Өөртөө ондоо толгой табихагүйш.
Моринойнгоо хүл тахална бэзэш даа,
Өөрынгөө толгой тоншоно бэзэш даа.

* * *

Дан дошхон, хөөрүү мори
Дабаата замда яахал хаб даа?
Дан бэедээ найдаһан хүн
Дайсанай урда яахал хаб даа?

* * *

Эрэ хүнэй бата үргэн сээжэдэ
Эмээлтэ морин багтаха зэргэтэй
гэлсэдэг...
Гайхалтай заримдаа: эмээлтэ
моринһоо байха
Гансахан эмээл багтанагүйл даа
сээжэдэмнай.

* * *

Хашан мориндо харгы холо
байдагтал,
Залхуу хүндэ үдэр ута байдаг ха.
Харин ами наһан, ажабайдал тэрээндэ
Хаанашье утадаа гэжэ байдаггүйл
ха.

* * *

Ерэхэдэнь зариманай
Ехэл һайн шэнги аад,
Ябахадань тэдэнэрэй
Ямар һайн байгшаб даа!

* * *

Һайхан бэетэй моришье һаа,
Һайн жороотой бэшэл ха.
Һайхан үгэтэй нүхэршье һаа,
Һайн зантай бэшэл ха.

* * *

Хатарша морёо шалаахагүй гэбэл,
Харгын хатууе дабуулаарай.
Ажалша зүрхөо һуларуулхагүй гэбэл,
Ашаанай хүндые үргүүлээрэй.

* * *

Харанхы һүни харгыгаа алдабал,
Хатаршадаа найдаарай.
Хатуу үедэ хамагаа алдабал,
Халуун зүрхэндөө найдаарай.

* * *

Аянай холодо гараха гэбэл,
Ардагай һайниие шэлэнэ бэзэш даа.
Ардагай һайниие шэлэһэн шэнгеэр,
Амарагай һайниие шэлэхэ бэшэш
даа:
Олдохо сагтаа, зол заяандал,
Олоной дундаһаа өөрөө олдохол.

* * *

Һайн мориндо
Муу харгы байдаггүй.
Һайн хүндэ
Муу нүхэр байдаггүй.

* * *

Хатаршынгаа шадалые
Хадын харгыда мэдэхэлди даа.
Ханинарайнгаа зангые
Хатуу үедөө мэдэхэлди даа.

* * *

Гансахан амтатай юумэ эдиихээр,
Гашууханиинь дээрэ бэшэ гү?
Гансахан баяр дээрэ нүхэсэнхээр,
Гансаардаһаниинь дээрэ бэшэ гү?

* * *

Уяанһаа мултараад ошобо гү
мориншни, —
Ондоо нэгэ адуун соо бэдэрэлтэй.
Гомдоод ошобо гү үнэншэ һайн
нүхэршни, —
Гол шалтагаанииень өөр соогоо
бэдэрэлтэй.

* * *

Хооһоор өөрөө ябад гээрэй, —
Холын хүндэ харгыда
Унаашаяал түрүүн эдеэлүүлэ.
Ябагаар өөрөө ябад гээрэй, —
Яралсаад байһан нүхэртөөл
Унаашаяа түрүүн эмээллэ.
Хурдан һайн моритой һаашни,
Холын хэсүү харгы
Дүтын шэнгеэр үзэгдэхэл.
Хүсэд һайн нүхэртэй һаашни,
Хүндэхэн үргэбшэшни
Хүнгэхэн шэнгеэр үзэгдэхэл.

* * *

Үглөөнэй дээжэ наранаар
Үрхөөр утаан бурьялна,
Үдэшын боро хараанаар
Үхибүүдэй энеэдэн ханхинана —
Эгээл жаргалтай гэр гэбэл,
Энэл байна бэшэ юм гү?!

* * *

Ундан байна, хоол байна —
Ондоо ехэ юун хэрэгтэйб мориндо?!
Эб байна, дуран байна —
Энээнһээ үлүү юун хэрэгтэйб
бидэндэ?!

* * *

Гэр һайнаар баригданхайл —
Эрын хүсэн.
Гэр соо һайхан, аятайл —
Эхэнэрэй сэсэн.

* * *

Энэ гэр хүндэшэ гэжэ суурхана, —
Эхэнэрэй соло гэел даа.
Эхэнэрэй иноур энеэбхилгээр
гэрэлтэнэ, —
Эрын соло гэел даа.

* * *

Наранай гэрэлээр дүүрэнги
Тура гэр бодхоһоншни
Наартайшьег,
Эбэй ехэ гэрэлээр
Тэрэ гэрээ дүүргээгүй бол,
Эшхэбтэр!

* * *

Хомуудайнгаа таараагүй бол,
Холохол даа моринтнай.
Хоюуландаа ойлголсоогүй бол,
Холодохол даа жаргалтнай.

* * *

Эхэнэрэй нёлбоһон... Хэды ехээр
Энэ дэлхэй дээрэ адхарааб?!
Тэрэнние хэнэйш тоолохын аргагүйл.
Тингэбэш дэлхэйн эрэ хүн бүхэн
Эхэнэрһээ нёлбоһо гаргуулангүй
Энхэ һайханаар ажаһууха аргатайл!

* * *

Дошхон мори бугуулидаха гэбэл,
Дорюун хүсэн хэрэгтэй ха юм даа.
Хатуу зүрхэ уяруулха гэбэл,
Халуун сэдьхэл хэрэгтэй хаш даа.

МҮРЫСЭДЭГ ОБЛАСТИИН ҺОНИН

ШЭНЭ УРГАСЫН ТАРЯАН

Борзинско районой «Забайкалец» колхозой механизаторнууд болон таряашад шэнэ ургаса хуряалгаяа урагшатай һайнаар ябуулжа байна. Тэдэнэй дунда социалис мүрысөөн үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэгдэнхэй.

Комбайнернууд А. Пастушков, Н. Сысоев гэгшэд социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Тэдэнэр үдэр бүри 40—40 гектарай таряа амяарлан унагаажа, даабаряа хоёр дахин үлүүлэн дүүргэнэ.

Тус колхозой механизаторнууд мүнөө 1700 гаран гектарай таряа хадажа үрдинхэй. Баал болгогдоһон таряа суглуулан сохихо хүдэлмэридэ П. Балябин, В. Теленков, И. Большаков, Г. Астраханцев, А. Лесков гэгшэдэй агрегадууд гаранхай. Тиигэжэ колхозой таряашад Борзинско таряа тушаан абадаг пунктда түрүүшын хэдэн тонно таряа тушааба. Ажахын автомашинануудай жолоошод В. Барабашов, А. Бородин гэгшэд шэнэ ургасын дээжэ таряа абаашажа тушааһан байна.

ЭРХИМ АМЖАЛТА

«Восточная» гэжэ шахтын хүдэлмэришэд ажалай эрхим амжалта туйлаба. Шахтернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ коммунис ажалай ударник, КПСС-эй гэшүүн Виктор Иванович Ларионовой хүтэлбэрилдэг проходчигуудай бригада эрхимлэнэ. Энэ бригадын гэшүүд байгша оной түрүүшын 7 һарын үйлэдбэриин түсэб 107,1 процент дүүргэжэ, бусадай дундаһаа онсо шалгараба.

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Агын национальна округой һүдэнтэ нютагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд байгша ондо гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө болзорһоонь 5 һараар уридшалан дүүргэбэ. Һү тушаан абадаг пунктада хамтадаа 385 тонно һүн тушаагдаһан байна. Энэнь жэлэй түсэбһөө 90 центнерээр ехэ болоно.

Өөһэдынгөө арга боломжонуудые тоолоод үзөөд, колхозой һаалишад жэлэй дүүрэтэр үшөө 200 тонноһоо бага бэшэ һү гүрэндэ тушааха зорилго урдаа табижа, бүри эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Тэдэнэй дунда социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэжэ, дүнгүүдынь саг соогоо согсологдожо, һаалишадта дуулгагдажа байдаг юм.

Колхозой һаалишадай дундаһаа областной Соведэй депутат С. Базарова, Г. Дабаева, Д. Дашинимаева, Д. Цыбенжапова, Ц. Дугарцыренова гэгшэд эрхимлэнэ. Тэдэнэр жэл соо һү һааха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнхэй.

ГЕКТАР БҮРИҺӨӨ 370 ЦЕНТНЕР

Оловянинска районой «Дружба» колхозой кукурузашан Владимир Леонтьевич Пляскин ажахын эрхим кукурузашан гэжэ суурхаһаар үнинэй юм. Энэ нүхэр байгша оной тарилгые эрхим шанартайгаар богони болзорто үнгэргөө һэн. Таряалангай гектар бүридэ 20 килограмм суперфосфат оруулагдаа. Кукурузын ургажа эхилхэлээр гектар бүридэ үшөө 2 центнер аммиагай селитрэ оруулаа. Тиигээд таряалангаа гурба дахин борнойлһон байна.

Эрхим кукурузашанай оролдосотой ажал һайн үрэ дүнгүүдтэй байба. Таряалан дээрэнь 2 метрһээ үндэр кукурузын намаа набша урганхай. Владимир Леонтьевич Пляскинай даажа абаһан 130 гектар талмайһаа 4000 тонно кукурузын намаа набша хуряагдаба. Тиигэжэ тэрэнэй участогай гектар бүриһөө дунда зэргээр 370 центнер ургаса абтаһан байна.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Петровск-Забайкальска районой «Победа» колхоздо шэнэ барилга ехээр хэгдэнэ. Эндэ һаяхан 11 шэнэ гэр ашаглалгада оруулагдаба. Тэдэнэй барилга дээрэ колхозуудта барилга эрхилдэг организациин хүдэлмэрилэгшэд оролдосотой һайнаар хүдэлһэн байна.

Колхозой түб һууринай Пионерская үйлсэдэ хүүгэдэй саад баригдажа, һаяар ашаглалгада оруулагдахань. Тэндэнь колхознигуудай 140 үхибүүн хүмүүжүүлэгдэхэ юм.

ШЭНЭ ҺУРГУУЛИ

Һурагшадай зунай амаралта дүүрэнтэжэ, һуралсалай шэнэ жэл һаяар эхилхэнь. Энээндэ һурагшад болон түрэлхид һайнаар бэлдэжэ байна. «Чернышевск-Забайкальска районой һургуулинууд һуралсалай шэнэ жэлдэ һайнаар бэлдэбэ. Тус районой Бухачача тосхоной 500 гаран хүбүүд, басагад гурбан дабхар шэнэ һургуулида һуража эхилхэнь.

Энэ районой һургуулинуудта сентябриин 1-һээ институт ба училищинуудые дүүргэһэн олохон багшанар хүдэлжэ эхилхэ юм. Тэндэхи Урюм, Жирекен, Алеур тосхонуудта ажаллаха багшанарта шэнэ гэрнүүд баригданхай.

«Забайкальский рабочий» газетэһээ абтаба.

Ажалай эрхэ байдалые шэнжэлэн үзэдэг Бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын Иваново хотодохи институтда элдэб мэргэжэлэй хүнүүд — инженернүүд, экономистнууд, технологууд, химигүүд, энергетигүүд, медигүүд ажалладаг. Тэдэнэр ажалшадай ажалай эрхэ байдалые зохид болгохо, элдэб үбшэнүүдые һэргылхэ талаар ехэ ажал хэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: биологиин эрдэмэй кандидат ариг сэбэрые сахиха бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ Владимир Артемьев микроклимадай хүнэй бэедэ нүлөө үзүүлхэ ушарые шэнжэлжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүдэй бэшэг

Академик А. Д. Сахаровай аяг ааша тушаа һанамжаяа үргэн олониитэдэ мэдээсэхые шухалада тоолонобди.

Академик А. Д. Сахаров һүүлэй жэлнүүдтэ научна эдэбхитэ ябуулгаһаа хулжан зайсаад, Советскэ Союзай гүрэнэй байгуулалтые, гадаадын ба дотоодын политикые муушалһан хэдэ хэдэн мэдүүлгэнүүдые хэһэн байна. Москвада байдаг гадаадын корреспондентнүүдтэй һаяхан хөөрэлдэхэдөө (тэрэнь баруун оронуудай хэблэлдэ тунхаглагдаа), уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха гэдэг, һүүлэй үедэ бүхы дэлхэй дээрэ үзэгдэжэ байгаа таарамжатай хубилалтануудые бэхижүүлхэ гэдэг Советскэ Союзай политикада эсэргүү һанал бодол гаргаа.

Совет бодото байдалые бүдүүлигээр хазагайруулжа байһанаа, социалис байгуулалтые муушалдаг худал хуурмаг тэмнэлгэнүүдээ А. Д. Сахаров бүхы түрүү үзэл бодолтой хүнүүдэй хүсэл эрмэлзэлнүүдтэ тон харша эдэ мэдүүлгэнүүдээрээ зүбтүүлхэ гэжэ һэдэнэ. Тиимэ һанал бодолнуудые хэлэхэдээ, ниитын ондо он доо байгууламжатай оронуудай амгалан ёһоор зэргэ оршохо хараа бодол буруушаадаг, научна ба соёлой харилсаа холбоо хүгжөөхэ, арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлхэ гэдэг манай партиин ба гүрэнэй хараа бодолые буруушаадаг эгээн хархис империалис бүлэгүүдтэй, үнэндөө, һаналаа нэгэдэн талархана. Тиин, А. Д. Сахаров бодото дээрээ Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта эсэргүү дайсан хар ша номнолой зэбсэг болоод байна.

А. Д. Сахаровай ажал ябуулга совет эрдэмтэдтэ үг үндэһөөрөө харша. СССР-тэхи экономическа ба соёлой байгуулалтын асари ехэ зорилгонуудые шиидхэхын тула, эб найрамдал бэхижүүлхын тула, уласхоорондын оршон байдал заһаруулан һайжаруулхын тула манай бүхы арадай оролдолго хүсэлгээ элсүүлэн нэгэдхэжэ байхада, А. Д. Сахаровай тиимэ ябуулга илангаяа гутамшаг муухайгаар харагдана.

Академик А. Д. Сахаровай мэдүүлгэнүүд тушаа ехээр дураа гутанхай байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэбди, совет эрдэмтын нэрэ хүндые, алдар солые гутаажа байгаа тэрэнэй ябуулгые эрид шууд буруушаанабди. Академик Сахаров өөрынгөө ябуулга тушаа шэбшэн бодожо үзэхэ бэзэ гээд найданабди.

Академигууд:

Н. Г. Басов, Н. В. Белов, Н. Н. Боголюбов, А. Е. Браунштейн, А. П. Виноградов, С. В. Вонсовский, Б. М. Вул, Н. П. Дубинин, Н. М. Жаворонков, Б. М. Кедров, М. В. Келдыш, В. А. Котельников, Г. В. Курдюмов, А. А. Логунов, М. А. Марков, А. Н. Несмеянов, А. М. Обухов, Ю. А. Овчинников, А. И. Опарин, Б. Е. Патон, Б. Н. Петров, П. Н. Поспелов, А. М. Прохоров, О. А. Реутов, А. М. Румянцев, Л. И. Седов, Н. Н. Семенов, Д. В. Скобельцын, С. Л. Соболев, В. И. Спицын, В. Д. Тимаков, А. Н. Тихонов, В. М. Тучкевич, П. Н. Федосеев, И. М. Франк, А. Н. Фрумкин, Ю. Б. Харитон, М. Б. Храпченко, П. А. Черенков, В. А. Энгельгардт.

РАКЕТЭНҮҮД МҮНДЭР ЗАЙСУУЛНА

Мүндэр зайсуулха Узбегэй харьяата экспедициин артиллерист-ракетчигүүд жэл бүри, апрель һараһаа сентябрь хүрэтэр хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлдэг байна.

Республикын Наманганска областиин Чустска болон Янгикурганска районуудай хлопок ургуулагшад болон садоводууд жэл бүри мүндэрһөө боложо ехэ хохидолдо ородог байгаа. Мүнөө мүндэр зайсуулха албанай экспедицишад, виноград болон хлопогой тарималнуудые хамгаалдаг болоо. Ганса үнгэрһэн жэлдэ колхоз болон совхозуудай хэдэн мянган гектар газарай тарималые мүндэрһөө хамгаалһан байна.

Мүндэр зайсуулагшад бүхэли сүүдхын туршада ажалладаг. Радиолокаторщигууд, аэрологууд, хэлхеэ холбоошод болон синоптигууд байгаалиин үзэгдэлнүүдые саг үргэлжэ шэнжэлэн үзэнэ. Үдэртөө хоёр дахин атмосферын дээдэ үенүүд шэнжэлэгдэдэг. Тэрэ шэнжэлгын дүнгүүдээр синоптигууд сагай уларилые элирүүлдэг. Мүндэрэй орохо байгаа һаань, артиллеристнүүд-ракетчигүүд тусхай бодосоор шудхагдаһан ракетэнүүдые мүндэрэй үүлэн худар эльгээдэг. Хэдэн минутын турша соо 10—20 ракетэ мүндэрэй үүлэнүүд руу эльгээгдэнэ. Тиихэдэнь мүндэрэй орондо юрын лэ аадар адхардаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. атмосферын дээдэ үенүүд шэнжэлэгдэнэ; 2. Эргаш Сулейманов, Холмат Гафуров (наада таладань) мүндэр руу эльгээгдэхэ ракетэнүүдые бэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

...сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриин хайшан гэжэ ябуулагдадаг тухай, звенодонь хүдэлмэрилдэг хүнүүд тухай хуу бэшээтэн байбашье.. Герасимовай өөрынь һанал бодол, тэрэнэй бодото сэдьхэл зүрхэн, тэрэнэй түхэл шарай гэхэ мэтэ юуш огто байгаагүй һэн. Би тиихэдэ зүрхэлжэ ерээд, редакцидаа орожо, очерк бэшэжэ шадахагүй байнаб гэжэ сэхэеэ хэлэжэ, зэмэеэ мэдэрээ һэм. Креславскиин нагаһаа анхаралтайгаар хараад, шангаар эльгэ хатаһыень мүнөөшье элихэн һанадаб.

— Мэдэжэл байгаа һэм — гэжэ тэрэ хэлээ бэлэй. —Очерк бэшэхэ хэрэгтэ та тон хүнгэхэнөөр хандаа һэнта. Энэ асуудалаар нэн түрүүн хамаг хэрэг ажалые шудалха, номуудые уншаха, сабшалан һайжаруулха хэрэг мэдэхэ хүнүүдтэй түрүүн хөөрэлдэхэ, тииһэн хойноол, нилээд юумэ мэдэхэ хүн Герасимовта ошохо байгаа бшуут. Энээн тухай уридшалан би танда хэлэхэ гэһэн аад, өөрөө ойлгожо, мэдэжэ абаг даа, эгээн түрүүшынгээ ажал хэрэгтэ һэбхихэнээр хандаһан ябадалһаа һургаал абаг даа гэжэ һанаа һэм. Өөрынгөө хүсэндэ этигэхэ гээшэмнай һайн юумэн гээшэ, зүгөөр юумэн болгондо һэбхи хүнгэнөөр хандажа яашье болохогүй, энээниие ойлгожо абаарайгты.

Креславскиин хэлэһэн, зааһан үгэнүүд оройдоо мартагдадаггүй.

Хожомынь дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр, «Правдын» корреспондентээр хүдэлмэрилжэ байхадаа, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин эрдэмгүй тэрэ колхознигой дурадхаһан сабшалан һайжаруулха онол аргые гэхэ гү, ондоогоор хэлэхэдэ, Герасимовай хүдэлөөниие тон анхаралтайгаар шудалһан хүм. Манай Байгалай үмэнэхи ута унжагай үбэлэй сагта адууһа малдаа гүйсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ ябадал гээшэ түрүүшын ээлжээнэй хэрэг ха юм. Тиимэһээ сабшалан һайжаруулха, үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулха зэргэтэй.

Герасимов гээшэ өөрын онол аргатай байгаа. Тэрэ онол арганиь юун бэ гэхэдэ, тэрэнэй звеногой гэшүүд бүхэли үбэлдөө тошон халяаха хүдэлмэри хэдэг һэн. Энэ хүдэлмэринь хүшэр хүндэшье, эсэбэритэйшье һаа, нилээд һонин хүдэлмэри бэлэй. Манай нютагуудта хада хабсагайһаа, хүбшэ ойһоо эхи абадаг олон тоото булагууд бии ха юм. Эдэ булагууд горхон боложо, хадаһаа уруу шаг шууяатайгаар харьялан урдахал даа. Үбэлдөө нэн түрүүн багахан лэ булагууд хүрэдэг гээшэ. Һүүлээрнь хадын гол горхонууд шанга хүйтэнтэй үхэлэй тэмсэл хээд, эсэстээ булигдажа, мүльһөөр хушагдадаг. Булагай эхиниие таһа хүргэжэрхингүй, хушаад байһан мүльһыень сүмэлөөд лэ байхада, бүхэли үбэлдөө тэрэ булаг дэбэржэ, мүльһэн дээгүүр уһаяа урадхуулжал байдаг юм гэжэ Байгалай үмэнэхи нютагай таряашад үни холоһоо нааша мэдэхэ болонхой юм. Иигэжэ тошон халяажа, нуга сабшалан дээгүүр айхабтар зузаан мүльһэ хүргэжэрхидэг байна бшуу. Иимэ зузаан мүльһэн аяар зун болотор хайлажа үгэдэггүй. Хайлаһан мүльһэнэй уһан хабарһаа эхилээд, зун болотор һубаг ханаабаар урдажа, бороогой оротор сабшалан уһалжа байдаг байна.

Герасимов гээшэ нуга сабшалан саг үргэлжэ хубилжа байдаг юм гэжэ хэлэдэг. Энэ юун гээшэб гэхэдэ, хабарай хара һалхинда сабшалан дээгүүр элһэ шорой хаяжархихадаашье болохо. Үгы һаа, үерэй болоходо, хадын шулуу гү, али зомгооһо шабар шэдэжэрхихэ. Заримдаа ой модоной ажахын тракторнууд гэнжэн мөөрөөрөө сабшалангые һэндээхэ байха. Эдэ бүгэдын хойноһоо саг үргэлжэ адаглажа, химгадажа, хаража байха ёһотой. Сабшалангай хойноһоо тон ехэ анхаралтайгаар харууһалха, янза бүриин гэмтэлгэһээ хамгаалха зэргэтэй.

Гэбэшье Герасимов ондоо юумые шухалада бododог байгаа.

Манай газар дайдые гандадаг нютаг гэжэ хэлсэнэбди. Энэмнай зүб. Тиимэһээ сабшалангые һайжаруулхын тулада нэн түрүүн уһалха зэргэтэй. Сабшалан уһалха хүдэлмэридэ тон бодолтойгоор хандаха ёһотой юм. Урасхал уһамнай бороогой уһан бэшэ бшуу даа. Урасхал уһанда дабһан ехэ байдаг. Тэрэ дабһан газарай хүрьһые муудхаадаг. Хэмжээ абангүй, имагтал газараа уһалха гэһэн зорилго урдаа табяад лэ, уһа адхажал мэдээ һаа, нуга сабшалан дабһанда эдигдэн, ногоон бүри муугаар ургадаг болохол даа. Тиигээд лэ газарай хүрьһэнэй дабһалиг болоһоной шэнжэ тэмдэг — хүхэ сэнхир сэсэгтэй сахилза ургашаха.

Иимэ һайхан сэсэгтэй ургамалай ямар аюул хүн зондо ушаруулхаа байһыень мэдэхэгүй аяншад энэ сэсэгтэ ехэ дуратай юм. Саашадаа нуга сабшалан бүри муудажал байха, шэмэтэ ургамал оройдоо гарахаа болижо, орондонь үлэн үбһэн, нарһа үбһэн нэлэнхыгээр ургажа эхилхэл даа. Һүүлээрнь бүришье аюултай юумэн болохо — эндэ тэндэ ямаршье ургамалай ургадаггүй ялсан газар бии болоод, шорой дороһоо бурзан сагаан хужар гаража ерэхэ.

Герасимовай звено жэл бүри бүхэли үбэлдөө сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргадаг байгаа. Тиихэ үедэ наг шэбхэһээ бэшэ үтэгжүүлгэ байгаашьегүй ха юм даа. Минеральна үтэгжүүлгэ гэжэ тэрэ сагта хүн мэдэхэшьегүй байгаа. Тиин сабшалан дээрээ шэбхэ гаргажа, тарааха талаар Герасимов өөрөө амар заяа үзэнгүй хүдэлмэрилдэг, мүн звеногойнгоошье гэшүүдтэ һууха байха арга олгодоггүй һэн. Наг шэбхэ гээшэ азотно үтэгжүүлгэ байхынгаа хажуутаар нуга сабшалан дабһанһаа хамгаалха гол харуулшан болодог юм. Даажа абаһан сабшалан дээрэ наг шэбхэ тараагаад, Герасимовай звеногойхидой тэрэнээ хүрьһэнтэй холижо, борнойлжо байхыень оло дахин хараһан байнаб. Иигэжэ ногооной үндэһэнэй наг шэбхын ашада хүртэхэ арга боломжо олгоно гээшэ бшуу. Одоол тиихэдээ үбһэ ногоон хүйһэсөө ургана ха юм.

XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үбгэн луговод сабшалан һайжаруулха хэрэгээ энээгээр хизаарладаггүй байһан юм. Тэрэ сабшалан соогуураа ябажа, элдэб ногоо шэнжэжэ харадаг, тиихэдээ тэрэнэй шэг шарай нэгэн үе барайжа, өөрөө һанаа үнөөндэ абтадаг, нэгэн үе дотороһоо һаруултан, шарайнь омог баяраар гэрэлтэдэг юм. Герасимов даажа абаһан сабшалангайнгаа газар дээрэ ямар үбһэ ногооной ургажа байһые саг үргэлжэ анхаралтайгаар адаглан харадаг, тиин янза бүриин ногооной баглаа болон ургахынь хойноһоо оролдодог һэн. Тиимэһээ тэрэ колхозойнгоо үхибүүдтэй нүхэсэдэг, эдэнээр хамта юушьеб даа хэжэ, «эди шэди» гаргадаг, энэ тэрэ юумэ һанадаг,ургаса ехэтэй үбһэ ногооной үрэһэ суглуулжа, сабшалангайнгаа алибаа участогуудта таридаг байгаа. Һүүлээрнь Герасимовай звеногой ургуулһан сабшалан хаража, хүнүүд гайхахын ехээр гайхадаг һэн — үбһэ ногоонойнь үсхэн гээшэ, үндэр гээшэ, янза бүриин ургамалай олон гээшэ аргагүй байдаг бэлэй: Герасимов өөрынгөө звеногой даадаг сабшалан дээрэһээ жэл бүри гектарай 30—40 центнер үбһэ ургуулдаг байгаа. Тиихэдэ зарим ургасата жэлнүүдтэ Герасимов гектарай 50 центнер хүрэтэр үбһэ абадаг бэлэй.

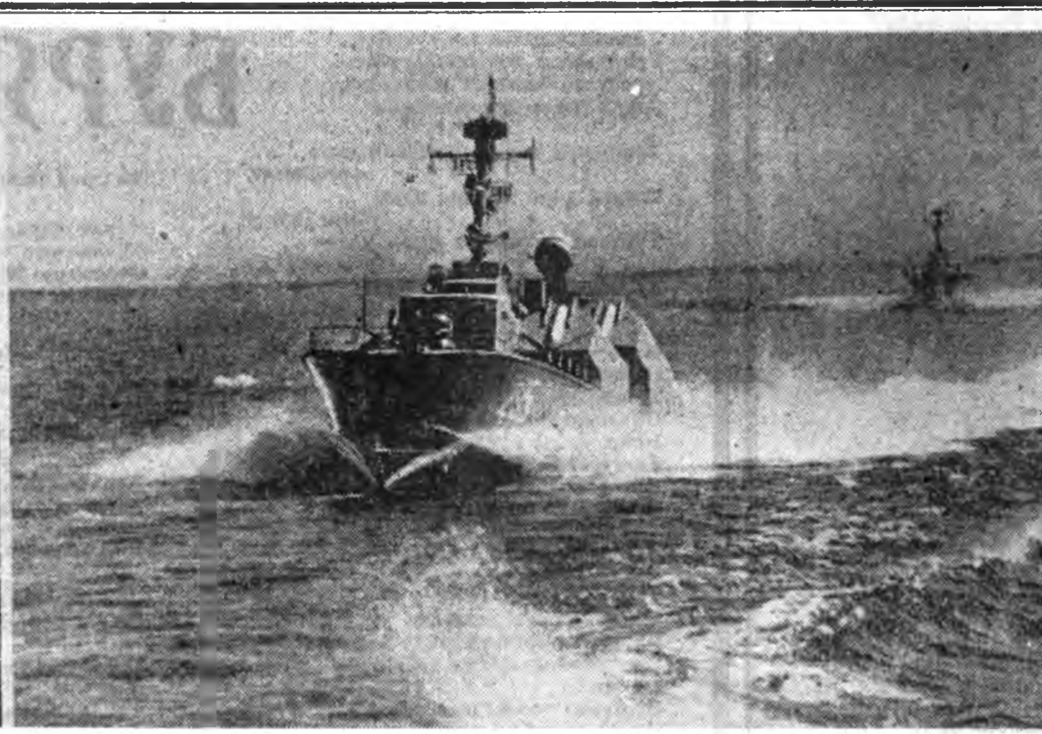
Тиин Герасимов тухай, тэрэнэй сабшалан һайжаруулха хэрэг ажал тухай очерк бэшээ һэм.

Мүнөө манай республика дотор нуга сабшалангай ургасые дээшэлүүлхэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана, энэ шухала хэрэгые урагшалуулха шэнэ дурадхалнууд болон захяа заабаринууд оруулагдана. Эдэ дурадхалнуудай дунда нилээд һонирхолтойшье, тон шухалашье зүйлнүүд бии.

Гэбэшье Герасимовай хүдэлөөниие дахин һэргээхэ ёһотой гэжэ һананаб. Тиихэдээ тон шэнэ ёһоор һэргээхэ шухала. Ганса үбгэн луговодой дааһан газар шэнги багахан талмай дээрэ хүдэлмэрилхэ бэшэ, харин сабшалан һайжаруулха, уһалууриин хүдэлмэри ябуулха хүсэ ехэтэй отрядуудые байгуулжа, мүнөөнэй оньһон техникын, мүнөөнэй үтэгжүүлгын аша туһаар, мүнөө үеын эрдэм наукын үндэһэн дээрэ сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хамаг бүхы хэмжээ ябуулгануудые үргэн ехэ газар дээрэ хэхэ ёһотой гэжэ нэгэ пленум дээрэ КПСС-эй Буряадай обком заагаа һэмнай. Багахан участогуудтай сабшалан бэшэ, харин айхабтар нэлэнхы үргэн талмай дээрэ үндэһөөрнь һайжаруулха ашагүй ехэ хүдэлмэри манай республикада ябуулагдана. Энэ хүдэлмэри һайн аша үрэ үгэхэ байха гэжэ этигэнэб, юундэб гэхэдэ, үбгэн луговод Герасимовай эдэбхи үүсхэл, дүй дүршэл гээшэ ямар нэгэн ээлжээтэ диссертациин темэ болоод лэ үнгэршэхэгүй, харин өөрын һайн һайхан нүлөө үзүүлхэл байха гэжэ би үнэн зүрхэнһөө этигэнэб.

Г. ЧИМИТОВ,
буряадшалба.

СОВЕТ АРМИИН ЮРЫН УДЭРНҮҮД

Улаан Тугай ордендо хоё[р] дахин хүртэһэн Балти[йск] флодой Н-скэ частиин мор[я]гууд тодо мэргэнээр бууд[а]даг юм. Тэдэнэй залан шэ[...]лүүлһэн ракетэнүүд заагд[...]һан газартаа буудаг юм. Эс[...]гэ ороноо хамгаалгын Агу[...] ехэ дайнай баатарнуудай [...] заншалнуудта үнэн сэхэ ба[...]ха ушар, морягуудай эбт[...]зетэй албан, сэрэ[...]гэй мэргэжэл ш[...] дабари нимэ дүнгүүдые ту[...]лаха хэрэгтэнь туһал[...] бшуу. Балтнян далайн мор[я]гууд үнгэрэгшэ дайнай үе[...] эрэлхэг зоригтойгоор тэмс[...]һэнэйнгээ түлөө хоёр орде[...]ноор шагнагдаһан юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Да[й]шалхы дохёо» соносхогдо[...] манай флодой мүнөө үе[...] хүсэтэ зэбсэг; дайшал[...] замдаа.

ТАСС-ай фотохронико.

„СОВЕТ УЛААН ХЭРЭЭҺЭН“ ГЭЖЭ ЖУРНАЛ ЗАХИГТЫ

1974 ондо абтаха газетэ, журналнуудые захиха болзор улам дүтэлжэ байна. Үргэн худалдаа наймаанда гарадаггүй журнал, газетэнүүдшье захигдажа эхилхэнь. Тэдээнэй тоодо «Советский Красный крест» гэжэ журналда мүн лэ захил эхилхэ байна.

Энэ журналай түрүүшын номер 1923 оной июнь һарада гараһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тус журнал социалис ёһоной энэрхы сэдьхэлые эдэбхитэйгээр тайлбарилан харуулхаһаа гадна, санитарна һэргылэлгын талаар хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэлгэдэ эдэбхитэдэй олоороо хабаадалгые шадаал һаа һайнаар харуулхые оролдодог байна. Эб найрамдал сахин хамгаалха, арадуудай хоорондын хани барисаа бэхижүүлхэ, уһанай аюулһаа, мүн зэбсэгтэ тулалдаануудһаа хохидоһон, хилын саанахи арадуудта туһа хүргэхэ талаар Улаан Хэрээһэн совет бүлгэмэй уласхоорондын ажал ябуулга мүн лэ дэлгэрэнгыгээр харуулагдадаг юм.

Улаан Хэрээһэнэй улаан хахад һарын совет бүлгэм, «Совет Улаан Хэрээһэн» гэжэ журналай редакци журналаа гоёон шэмэглэхэ, удхыень һайжаруулха талаар ехэ ажал хэһэн байна. Мүнөө үедэ журналай хуудаһануудта толилогдоһон бүхы материалнуудынь үргэн ниитэ ажалшадта — хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхознигуудта зорюулагдана. Яажа бэедээ ашатай туһатайгаар ажаллажа, амархаб гэһэн асуудалнуудтаи уншагшадые журнал танилсуулхаһаа гадна, бэеэ яажа сэбэрээр абажа ябахаб, элдэб үбшэнүүдһээ яажа һэргылхэб гэһэн асуудалнуудта туһатай зүбшэл үгэдэг юм. Элүүр хүнүүдтэ, тэрэшэлэн элдэб үбшэндэ дайрагдаһан хүнүүдтэ туһатай физкультурын элдэб номернуудые яажа хэхэб гэһэн асуудалнуудта харюу үгтэдэг байна.

Элүүр энхэ байдалай түлөө, хотонууд болон хүдөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо тэмсэлдэ зорюулагдаһан статьянууд журналай хуудаһануудта мүн лэ толилогдожо байдаг.

Тус журнал элүүрые хамгаалха органуудта туһалха зорилгоор элдэб туһатай статьянуудые гаргадаг юм. Түлөөһэгүйгөөр шуһаяа тушааха, медсестрануудые бэлдэхэ, ямар нэгэн гэнтын аюулда орогшодто медицинскэ түрүүшын туһаламжа үзүүлхэ гэхэ мэтэ асуудалнуудаар зүбшэл заабари толилогдожо байдаг.

Совет, мүн хилын саанахи медицинын туйлалтануудые харуулһан эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдэй статьянууд толилогдохоһоо гадна, манай арадай ажалай болон дайшалхы габьяануудые, тэрэшэлэн совет Улаан Хэрээһэнэй, медицинын эрхим түрүү хүнүүдые харуулһан рассказууд болон очеркнууд журналда толилогдодог.

Өөрынгөө, тэрэшэлэн сүг ажаһуугшадайнгаа бэеын элүүртэ яажа гамтайгаар хандахаб гэһэн асуудалнуудта «Советский Красный крест» гэжэ журнал саг үргэлжэ харюу үгэжэ байдаг.

Үргэн ниитэ ажалшадай дунда хүндэтэй болоһон «Советский Красный крест» гэжэ журнал олоороо захигты. Үргэн худалдаа наймаанда гарадаггүй энэ журналые хэлхеэ холбооной отделени бүхэндэ захижа болохо юм. Журнал захилгын жэлэй сэн 3 түхэриг.

М. БАЛЬЖАНОВА,
Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй республиканска комитедэй хүдэлмэрилэгшэ.

ТОКИО

К. Танака албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэхээр хараалн а

ТАСС

Угээе ойлголсохо ябадал туйлалгада туһа хүргэхөөр хараа бодол хөөрэлдөөнүүдэйнгээ үедэ хоёр тала баримталха ёһотой, — гэжэ Японой премьер-министр К. Танака Советскэ Союзда албанай хэрэгээр ошохоёо байһантаяа дашарамдуулан, «Ти-Би-Эс» гэдэг телекомпанида интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ. Шухала хөөрэлдөөнүүд болохо байха, Советскэ Союзтай харилсаанай талаар даб дээрэхи ямаршье эрилтэ хэхэ һанаашалга манда байхагүй гэнэ.

Харилсаагаа улам үргэдхэхые, экономическа холбоогоо эдэбхитэй болгохые, эбэй договор баталхые оролдохо гээшэ хоёр талын хүсэлэн болоно гэжэ премьер-министр тэмдэглэбэ.

Гэхэ зуура, эбэй договор баталаагүй һаа, харилсаа холбоон туйлагдажа шадагдахагүй гээд тооложо болохогүй, — гэжэ К. Танака мэдүүлнэ. СССР-эй дурадхаһан экономическа долоон пунктын хоёрынь мүнөө эдэбхитэйгээр зүбшэлэгдэжэ байна гэжэ К. Танака тэмдэглэнэ.

Премьер-министрэй энэ мэдүүлгые тайлбарилан, Киодо Цусин агентствонигэжэ мэдээсэбэ: экономическа харилсаа холбоон тухай асуудалые, эбэй договор баталалгые тус тустань шиидхэхэ һанаашалгатай байһанаа К. Танака элирхэйлбэ.

БЕРЛИН

Берлиндэхи уулзалга

ТАСС

Хоёр ороной хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоохо тухайда баталагдаха хэлсээнүүдтэй холбоотой техническэ ба захиргаанай асуудалнуудаар ГДР-эй МИД-эй, США-гай госдепартаментын хүдэлмэришэ бүлэгүүдэй хоорондын хөөрэлдөөн августын 27-до Берлин хотодо эхилээ. АДН агентствын эндэ тарааһан мэдээсэл дотор тиигэжэ хэлэгдэнэ.

ЖЕНЕВЭ

К. Вальдхайм Женевэһээ мордобо

ТАСС

ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм Дүтын Зүүн зүг ошожо ябаха замдаа августын 26—27-до Женевэдэ тогтожо, Дүтын Зүүн зүгтэхи өөрынгөө тусхай түлөөлэгшэ Г. Ярринтай уулзаһан байна. Аюулгүйн Соведэй 1967 оной шиидхэбэритэй зохилдуулан, Дүтын Зүүн зүгтэхи зүришэлдөөе амгалан аргаар болюулхын тула ООН-ой гаргажа байгаа оролдолго эндэ зүбшэн хэлсэгдээ.

К. Вальдхайм Дүтын Зүүн зүгэй оронуудаар аяншалхаяа августын 27-до Женевэһээ мордоо. Сири, Ливан, Израиль, Египет ба Иорданяар ябажа, тэндэхиин байдалые тэдэ оронуудай правительствануудтай зүбшэлхөөр хараална.

САНТЬЯГО

ЧИЛИДЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Правительствада эсэргүү хархис этэгээдүүдэй харата ябуулгын таһалгаряагүй үргэлжэлүүлжэ байһанһаа уламжалан, Чилидэхи ошон байдал шахардуу зандаа байһаар. Худалдаа наймаашадай ба жэжэ промышленнигуудай конфедераци дахинаа 24 часай забастовко соносхобо. Худалдаа наймаашадай забастовко политическэ шэнжэтэй байна. Эдэнэр правительствын политика хубилгаха эрилтэ табина, «хуули заршам ехээр эбдээ» гэжэ депутадуудай палатын хархис олонхиин зүгһөө президентые гэмнэһыень дэмжэнэ. Забастовкодо хабаадагшад буһалгаалан бодоһон транспортын эзэдтэй һанал нэгэтэй байһан тухайдаа соносхоо.

Ашаанай машинануудай эзэдэй нэгэдэлэй тон хархис удамаршад зүришэлдөө усадхан зайсуулха, һара үлүүтэй саг соо үргэлжэлжэ байгаа забастовко болюулха хэрэгые хойшо татана. Радиогой мэдээсэлһээ харахада, мүдэлгын албанайхидаар бариглажа хаагдаһан «Патриа ба либертад» гэжэ фашис бүлэглэлэй удамарша Роберто Тим гэгшэ минии эмхи ашаанай машинануудай, эзэдэй ударидагша Лион Вильяримтэй зүбшэлэн, ябуулгануудаа эмхидхэдэг байгаа, транспортнигуудай забастовко правительствые унагааха зорилгоор эмхидхэгдээ гэжэ мүшхэлгын үедэ мэдэрээ.

Чилиин хүдэлмэришэн анги, эндэхи ажалша таряашад, республикын бүхы патриодууд хархис этэгээдүүдэй харата ябуулгада эсэргүүсэн бодоод, революциин туйлалтануудые хамгаалха дура зоригоор нэбтэрэнхэй байна. Бүхы орон дотор — фабриканууд ба заводуудта, хүдөө ажахын кооперативуудта — митингнүүд, суглаанууд болоно, орон дотор фашис урбалта хүүлхэгүй гэжэ эрид шиидэнхэй байһан тухайдаа эндэхи ажалшад мэдүүлнэ. «Фашис урбалта хэхэ һэдэлгые арад зон усадхахаар бэлэн», — гэжэ ороной хүдэлмэришэн анги мэдүүлнэ.

ДАМАСК

Хөөрэлдөөнүүдэй түрүүшын шата

ТАСС

Эндэ ерэһэн генеральна секретарь К. Вальдхайм түрүүтэй ООН-ой делегациин ба САР-ай премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Х. Хаддам түрүүтэй Сириин делегациин хоорондохи тусхай хөөрэлдөөнүүдэй түрүүшын шата дүүрэбэ. Энэ харюусалгатай үедэ Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые шэнжэлхын тула ерээд, Сиридэ албанай хэрэгээр түрүүшынхеэ хүрэбэб гэжэ К. Вальдхайм журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

ХАНОЙ

ХОЁР ТАЛЫН СЭРЭГЭЙ ХАМТЫН КОМИССИДА

ТАСС

Урда Вьетнамай Республикын Революционно сагзуурын правительствын сэрэгэй делегациин толгойлогшын орлогшо, полковник Во Донг Зианг хоёр талын сэрэгэй хамтын комиссиин ээлжээтэ заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Вьетнам тушаа Парижай хэлсээе байгша оной июлиин 13-най хамтын коммюникее Сайгоной засаг захиргаан эбдэнэ гэбэ.

Сайгоной засаг захиргаан августын 1-һээ 15 хүрэтэрхи үе соо хүн зондо эсэргүү 11 мянга гаран мүрдэлгэ хэһэн байна. Куангнгай провинциин Фокхань, Биньдинь провинциин Хоайтяу, Куангнам провинциин Сонтяу гэжэ бүлгэмүүдтэ сайгон мүрдэлгэшэдэй үйлэдэһэн харата муухай аашануудые буруушааба. Сайгон отрядууд эдэ бүлгэмүүдтэхи олохон байрын гэрнүүдые бульдозернуудаар бута зада татаһан, ургамалнууд ба тэжээмэл мал үгы хэһэн байна. Ямаршье гэм зэмэгүй хэдэн зуугаад хүн алуулаа. Таряашадые «стратегическэ тосхонууд» гэдэг тээшэ баалалтын гуримаар нүүлгэнэ.

Полковник Во Донг Зианг Сайгоной түрмэнүүд, лагерьнуудта байһан сэрэгэй ба граждан хүнүүдые бусаалга тушаа хэлэхэ зуураа, сайгон засаг захиргаанай мэхэлхэ һанаатай шалтагуудые элишэлээд, тэдэнэй табиһан эрилтэнүүдые — энэ асуудал зүбөөр шиидхэлгэдэ һаад хэхэ зорилготой эрилтэнүүдые эрид буруушааса.

ТОКИО

М. Охирын мэдүүлгэ

ТАСС

Гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Охира августын 28-да Японой журналистнуудай клуб соо үгэ хэлэхэд[...] Японой премьер-минис[тр] К. Танакын албанай хэр[э]гээр Советскэ Союзда ош[о]хоёо байһые «хоёр орон[...] баяртайгаар угтагдаха ушар» гэжэ нэрлэнэ. Болохо уулзалганууд япон-совет харил[...]саае саашадань улам үргэ[д]хэхэ хэрэгтэ ехэ туһа дүхэ[...] болохо байха гэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Харата аашануудые гаргаа

ТАСС

Москвагай Универсиада дээрэ Пуэтро-Рикын ба Израилиин командануудай баскетболоор наадаха үед[э] болоһон «тулалдаанууд» г[э]дэг тухай баруун тээхи оронуудай хэблэлэй зарим мэдээсэлнүүдэй худал хуур[...] байһыень Американ «Дейли Уорлд» газетэ элишэлбэ. Тэдэ «тулалдаанууд» гэдэгынь Универсиадын эрхи[...] һайнаар эмхидхэгдэһые яажашье муушалха гэһэн сионис этэгээдүүдээр зорюута үүдхэгдэһэн байгаа, — гэжэ тус газетын московско корреспондент Майкл Джэ[й] бэшэнэ. Хорото һэдэлгэ гаргагшадай нэгэниинь М. Джэйе минии талын хүн гэжэ тоолоод, Пуэтро-Рико Израиль хоёрой хоорондо[хи] матчын болохо үеэр тулалдаанай зорюута үүдхэгдэхэ[...] бэлдэгдэжэ байһан тухай баруун оронуудай корреспондентнүүдтэ уридшалан дуулгаһан юмди, тиигээд «засагаархидай зүгһөө совет еврейнүүдтэ эсэргүү мүрдэлгэнүүд» хэгдэбэ гэжэ хожомынь харуулхын тула түрүүлэн шаасалдаа үүдхэ[...] һэмди гэжэ хөөрэһэн байна. «Тулалдаанай» фото-зурагуудые Израилиин, Англиин ба Американ газетэнүүд тунхаглаха гээд мэдэһэн байгаабди гэжэ тэрэ провокатор «Дейли Уорлдын» корреспондентдэ хэлээ.

Тэдэ харата һэдэлгэнь сү[...] буруу һүрэшоо. Москвагай Универсиадахи оршон байдал эхинһээ һүүл хүрэтэрөө хани, халуунаар үнгэрөө гэжэ тус корреспондент түгэсхэл дотороо бэшэнэ.

БОНН

„Ядерна хүсэ“ байгуулгые буруушаана

ТАСС

Баруун Германиин бундесверэй хабаадалгатайгаар «Европын ядерна хүсэ» бии болгохо гэһэн түсэбые СДПГ-һээ Бундестагай депутат А. Павельчук эрид буруушааба.

Бавариин газар-нютагай ландтагтахи (парламент) ХСС-эй фракциин түрүүлэгшэ А. Зейдль тиимэ «ядерна хүсэнүүдые» бии болгохо эрилтэ һаяхан табиһан байгаа. «Франкфуртер рундшау» газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, А. Зейдлиин дурадхал «аюултай ба харюусалгагүй гэжэ А. Павельчук тусхайлан тэмдэглээ.

БОНН

Таряашадай байдал улам муудана

ТАСС

Хүдөө ажахын машинануудай, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй, барилгын материалнуудай үнэ сэнгые улам хүндэрүүлжэ байгаа промышленна монополинуудай политикаһаа уламжалан, ФРГ-гэй хэдэн зуугаад мянган таряашадай байдал улам муудана. Баруун Германиин хүдөө ажахын министерствын мэдээсэһэнэй ёһоор, байгша оной июльда хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдэй үнэ сэн үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө 16,8 процентээр хүндэрһэн байна.

«АЭРОФЛОДОЙ ОТЛИЧНИК»

Буряад ороной байгаалиин баялиг шэнжэлхэ, бэдэрхэ хэрэгтэ авиаци шухала һуури эзэлдэг. Авиаторнуудай туһаламжын ашаар манай республикын геологууд богони сагай хугасаада Баунтын, Хойто-Байгалай, Ахын аймагуудые шэнжэлжэ, баян хэбтэшэ тодоруулһан байна. Лётчигууд Л. Убеев, Д. Нимаев, Д. Аносов гэгшэд холын эдэ аймагуудта бэдэрэлгын хүдэлмэри хэжэ ябадаг геологуудые абаашадаг юм. Тэдэнэй нэгэн — Демид Демидович Аносов манай республикын үнинэй авиаторнуудай нэгэн мүн. Тэрэ 18-тайдаа 1941 ондо Улаан-Үдын аэроклубта ерэжэ һуралсаһан байгаа. Тэрэ сагһаа хойшо таһалгаряагүй мүнөөдэр болотор сэнхир огторгойгоор ниидэһэн зандаа.

Дайнай дүүрэһээр хэдэн жэлэй үнгэрөөд байхада, амгалан ажалдаа бусажа ерэһэн Аносов Улаан-Үдын авиапредприятида лётчигоор абтаһан байгаа. Энэ үе соо тэрэ республикынгаа бүхы аймагуудта ниидэнэ, хэды олон хүниие зөөһыень, холын геологууд, ангуушадта эдеэ хоол, эд бараа хүргэһыень тоолохын аргагүй.

— Нүхэр Аносов манай республикын авиапредприятиин ветеран. Илангаяа хойто зүгэй аймагуудай байра байдал, мүн сагай уларил өөрынгөө табан хургандал адли һайн мэдэхэ. Тиимэһээ харюусалгатай ниидэлгын бии болоходо Д. Д. Аносовто энэ даабари үгтэдэг, — гэжэ Улаан-Үдын авиапредприятиин парткомой секретарь М. С. Хамахаев хөөрэнэ.

Мүн Демид Демидович тухай сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь һайн һайханаар хэлсэжэ, тэрэнэй туйлаһан амжалтаар омогорхожо ябадагынь һайшаалтай. Мүнөө нүхэр Аносов үнгэрһэн үе соо 19.000 час агаараар ниидэжэ, республикын лётчигуудай дунда үшөө нэгэ шэнэ амжалта харуулһан байна. Олон удаан жэлдэ агаараар ниидэжэ ябадаг нүхэр Аносовто «Аэрофлодой отличник» гэһэн нэрэ зэргэ һаяхан олгогдоһон байха юм.

Иигэжэ залуу наһанһаа авиацитай хуби заяагаа холбоһон ветеран Д. Д. Аносов юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэлсэхын түлөө тэмсэлдэ хубитаяа ехээр оруулалсан, оролдосото ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

П. КАЗАРИНОВ.

ФУТБОЛ ТЭРЭЛ ҺУУРИДАА ҮЛЭБЭ

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоны футболистнуудай дунда ээлжээтэ уулзалганууд августын 27-до үнгэргэгдэһэн байна. Энэ үдэр мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури эзэлээд ябаһан табан командын футболистнууд Баруун, Зүүн Сибириин хото городуудай футболистнуудта айлшалһан байгаа. Наадаанай дүн хаража үзэхэдэ, эндэ айлшаар ошоһон алишье командын футболистнууд талмайн эзэдые шүүжэ шадабагүй. Жэшээнь, мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури эзэлээд ябаһан Благовещенскын «Амур» команда Барнаулай «Динамо» бүлгэмэй футболистнуудта айлшалһан. Зүгөөр «Амурай» футболистнууд хаанашье ябахадаа һайнаар наададагынь мэдээжэ һааб даа. Харин «Динамо» командын футболистнууд айлшаар ерэһэн эдэнэрээ аяар 4:0 гэһэн тоотойгоор «бүдэрүүлжэ», таблицада байра дээрэнь тогтообо. Хоёрдохи һуурида гараһан Урда-Сахалинай «Сахалин» команда Братск хотын «Сибирягта» айлшалһан. Эдэнэр баһал урагшагүйдэжэ, талмайн эзэдтэ 2:1 гэһэн тоотойгоор шүүгдэбэ.

Мүнөөдөө гурбадахи һуури эзэлээд ябаһан манай «Сэлэнгэ» команда Новосибирскын «Чкаловец» командын «Спартак» стадион дээрэ наадаһан байна. Тиихэдээ наадаанай түрүүшын хахадта «Сэлэнгын» добтологшодой нэгэн — Валерий Ведерников тоо нээһэн байгаа. Харин наадаанай хоёрдохи хахадта хамгаалагшадай гэмээр хоёр бүмбэгэ Вадим Титовой ворота руу оруулагдажа, талмайн эзэд шүүһэн байна. Эндэ «Сэлэнгэ» команда 1:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гарабал, наадаанай таблицада сохом лэ түрүү һуури эзэлхэ байгаа. Тиид яахаб? Тиимэ юумэн болоогүй бшуу.

Байгша ондо эмхи гуримтайгаар уулзалга бүхэнөө үнгэргэжэ эхилһэн Петропавловск-Камчатскийн хотын «Вулкан» команда Красноярскын «Автомобилист» командын футболистнуудта 1:0 тоотойгоор шүүгдэжэ, талмайн эзэдтэ нэгэ һуури урагшаа дабшаха арга олгобо.

Наадаанай дүн хаража үзэхэдэ, айлшаар ошоһон хоер лэ командын футболистнууд талмайн эзэдые шүүжэ гараа. Хэд бэ гэхэдэ, нэгэдэхинь — Хабаровскын СКА команда болоно. Эдэнэр Томскын «Томлес» командада айлшалхадаа, талмайн эзэдые 1:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэрхёо. Нүгөөдэнь — Шэтын футболистнууд болоно. Эдэнэр Прокопьевскын «Шахтёр» командада айлшалһан байгаа. Мүрысөөнэй таблицада һүүлшын һуури эзэлжэ ябаһан эдэ хоёр командын футболистнууд 90 минутын туршада хэниинь хэнээшье диилэжэ ядаба ха. Зүгөөр нэмэлтэ сагай үгтэхэдэ Шэтын футболистнууд мэргэн байжа, талмайн эзэдые 4:5 гэһэн тоотойгоор шүүхэдээ, нэгэ очко өөртөө бэшүүлһэн байна.

Ангарскын «Старт» команда дүрбэн уулзалга гэртээ үнгэргэхэ болонхой. Ээлжээтэ наадандаа Владивостогой «Луч» командые 5:2 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, хоёр очко өөртөө нэмүүлбэ.

Үнгэргэгдөөд ябаһан хоридохи наадаанай дүн харахада, талмайн эзэд айлшаар ерэһэн футболистнуудаа шүүбэшье, эрхимлэһэн командануудаа мүнөө дээрэ хүсэбэгүй.

Үглөөдэр манай «Сэлэнгэ» ээлжээтэ наадаяа Омскын «Иртыш» командын стадион дээрэ үнгэргэхэ.

Уншагшадай анхаралда мүнөөдэрэй байдалаар мүрысөөнэй таблица толилогдобо.

	Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ		Очко
1.	«Амур»	20	11	2	7	30:21	21:15	24
2.	«Сахалин»	20	9	5	6	48:34	24:14	23
3.	«Сэлэнгэ»	20	10	2	8	43:34	20:12	22
4.	«Вулкан»	20	8	6	6	53:42	20:15	22
5.	«Луч»	20	10	0	10	49:47	24:18	20
6.	«СКА» (Х)	20	6	7	7	63:51	26:22	20
7.	«Динамо»	20	9	1	10	50:45	30:18	19
8.	«Сибиряк»	20	9	1	10	24:27	14:15	19
9.	«Автомобилист»	20	7	4	9	48:45	23:23	18
10.	«Томлес»	20	8	1	11	33:34	17:17	17
11.	«Иртыш»	20	7	2	11	36:44	22:24	16
12.	«Старт»	20	6	4	10	49:49	19:22	16
13.	«Аэрофлот»	20	5	3	12	42:50	18:26	13
14.	«Чкаловец»	20	5	1	14	33:46	16:35	11
15.	«Шахтёр»	20	2	4	14	46:60	9:21	8
16.	«СКА» (Шэтэ)	20	2	3	15	51:63	12:18	7

АЖАГЛАЛТА: Бүмбэгэ гэһэн хүсэнэгтэ үгтэһэн тоонуудые нигэжэ ойлгохо: түрүүшынхинь — нэмэлтэ сагтайгаар оруулагдаһан бүхы бүмбэгэ. Хоёрдохинь — 90 минутын туршада сохигдожо оруулагдаһан бүмбэгэнүүдэй тоо.

Мүрысөөндэ мордобо

Республикын хүдөөгэй ажалшад хүнгэн атлетикын мүрысөөнүүдтэ угаа дуратай, олоороо хабаадалсадаг гээшэ. Хүдөөһөө ерэһэн спортсменүүд хаанашье ябахадаа эрхим амжалта туйладагынь мэдээжэ болоһон. Жэшээнь, Владимир Цыренов, Валерий Дарбаков, Мария Зырянова, Леонид Ковалев гэгшэдые хэн мэдэхэ, танихагүйб даа? Эдэнэр лэ хаанашье ябахадаа эрхим амжалта туйлажа, хүндэлэлэй табсанда гараһан лэ байдаг.

Эдэнэр Нальчик хотодо үнгэргэгдэхэ Россин Федерациин хүдөөгэй хүнгэн атледүүдэй дунда түрүү һуури буляалдахаар аян замдаа һаяхан мордобо.

Мүрысөөндэ эрхимлэһэн хүдөөгэй спортсменүүд Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ наадаанда хабаадалсаха юм. Эндэ манай Буряад ороной түлөөлэгшэдэй нэрые илалта туйлагшадай дунда үзэхэ бэзэбди гэжэ найдана.

В. БАДМАЕВ,
«Урожай» бүлгэмэй инструктор.

САГАЙ УЛАРИЛ

Авиаметобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, үсэгэлдэр Сэлэнгэ мүрэн Хяагтын адагһаа эхилээд Кабанск тосхон хүрэтэр нэмэһэн байба. Хоногой туршада Хяагтын адагта 16 сантиметрээр нэмэжэ, 471 сантиметрэй тэмдэгтэ хүрэбэ. Мүн Новоселенгинск, Улаан-Үдэ шадар Сэлэнгэ мүрэн 17—16 сантиметрээр нэмэжэ, 523—245 сантиметр болоһон байна.

Мүнөөдэр, үглөөдэрһөө Хяагтын адагһаа үерэй уһан һуужа эхилхэ. Жэшээнь, эндэ хоногой туршада 10—15 сантиметрээр уһан һууха гэжэ багсаагдана. Тиигээшье һаань, Новоселенгинск тосхонһоо эхилээд Кабанск хүрэтэр хоногой туршада Сэлэнгын уһан 10—15 сантиметрээр нэмэхэ гэжэ хүлеэгдэнэ.

Сүхэ гол эдэ үдэрнүүдтэ һуужа үргэлжэлбэ. Черемхово, Сүхын арһанай завод шадар хоногой туршада 12 сантиметрээр хороһон байна. Хёлго, Удэ, Баргажан голнуудай уһан хоногой туршада 10 — 15 сантиметрээр һууба.

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.
Н. АФОНИНА.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ажалшадай эрилтэ хангагшадай шухала зорилгонууд» — түрүү бэшэг. «Республикын таряалан, нуга сабшалан дээрэ» — суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй һонин. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Шухала нүхэсэл» — Е. Бряжевай статья. А. Кушнаревой статья. Түрэл орондомнай. Мэргэжэлтын зүбшэл.

Гурбадахи хуудаһанда. А. Коротаевагай тибет эмшэлэлгэ тухай статья. Ажалшадые эд бараагаар хангаха тухай материалнуудай суглуулбари. Хилын саана. Манай зүбшэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Баргажанай заповедник» — фотоочерк. Нютаг нютагай һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Студентнэрэй бүхэдэлхэйн зунай наадаанда хабаадагшадта Москва хотын профсоюзуудай уран һайханай бүлгэмүүдтэ хабаадагшадай концерт харуулагдаха. 20.35 — «Семнадцать мгновений весны» — телевизионно уран һайханай олон серитэй фильм (10-дахи сери).

Улаан-Үдэ харуулна:

21.50 — Телепанорама. 22.10 — «Хоолос» — хүдөө ажахын ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга.

«Орбита» харуулна:

23.00 — «Залуу наһан» гэһэн дамжуулга. «Залуушуулай уран шадабари ба бэдэрэлгэ». Викторина. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

21.00 — «Шамда, минии дуун» — фильм-концерт.

«Орбита» харуулна:

22.00 — СССР-эй 1973 оной Гүрэнэй шанда хүртэхын түлөө. «Уран зурагай искусство». 22.30 — Үнгэтэ телевидени. «Түрэл аялганууд».

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54.93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62.62, отв. секретаря — 50.52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60.91, сельского хозяйства — 64.36, 63.86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61.35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60.21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34.05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57.63, фотолаборатория — 33.61.